

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujságra a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., július—septemberre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Gróf Andráshy György.

Csik-Szentkirályi és krasznahorkai gróf Andráshy György nevével, melyet közelebb egy legfelsőbb kézirat rendeleténél fogva, mint a politikai lapokban olvassuk, új kitüntetés ért, hazánk újabb történetében a nyilvános téren gyakran találkoztunk. Azon polczra, melyet hazánk közügyeinek elintézése körül az elmúlt évtizedekben elfoglalt, nem csak születése s kedvező társadalmi s vagyoni viszonyai emelték, hanem kitünő értelmisége, tudományos és gyakorlati ismeretei segíték. Nyilvános életének eddigi pályája feljogosít azon reményre, hogy gróf Andráshy György minden állásában olly irányok felé fog törekedni, melyek szeretett hazájának, a magyar nemzetnek üdvét, boldogságát fogják előmozdítani.

A gróf Andráshy-család régi magyar főrendi nemzetség, mely eredetét Andorástól, az Ázsiából kijött ősmagyar vezérek vértől származtatja. Ezen Andorásról azt tartja a rege, hogy viadalra kelt egy híres külföldi bajnokkal, kinek sisakos fejét és vállát egy csapással ketté szelte. Ennek emlékezetére vétetett fel családi czimerül egy kardos férfi s koronát tartó kettős oroszlán. — A család tagjai többnyire mint katonák s vitézek jelennek meg a magyar történet évkönyveiben. Így, hogy néhányat említsünk, Simon, II. András király oldalánál a szentföldön; Zsigmond, temesi helyettes bán, nagy Lajos király oldalánál Nápolyban; Bertalan, Hunyady János ütközeteiben, névszerint Sz.-Imrénél 1442-ben, hol levágta Mezet-béget, s a Rigómezőn, hol elesett; Boldissár s ennek fia Imre. Szilágyi Mihály fegyverhordozója, ugy Lásár és Tamás, Mátyás király idejében; Márton, Szapolyay (Zápolya) János híve, kivel együtt harczolt 1514-ben Temesvárnál a pórlázadók ellen; ennek fia Péter, előbb Békessy híve Báthory ellenében, azután Rudolf királyé, kitől Krasznahorka várát kapta adományul; István, löcsei várnagy Rákóczy pártján 1710-ben; Dávid, cs. kir. tábornok, a török és francia háborúkban, különösen Aspernnél kitünő vitéz, ki 1813-ban Drezdnánál esett el.

Nem sok család lesz, mely tagjai sorában illy szakadatlan láncolatát tudná felmutatni a vitézi jellemvonásoknak.

Az Andráshy grófok főképen Gömörmegyében fészkelnek s jelenleg e nemzetségnek két fő ága van. Az idősb ághoz tartoznak az 1845-ben meghalt Andráshy Károly gróf fiai, Manó, Gyula s Aladár grófok, kiknek nevei politikai s irodalmi téren a legjobb hangzásuk közé tartoznak ez országban s kikerül még máskor lesz alkalmunk bővebben megemlékezni. Az ifjabb ágat jelenleg gróf Andráshy György képviseli, ki 1797-ben született. — Atyja gróf Andráshy István, anyja Festetics Mária grófnő volt. Neje: Königsegg-Aulendorf Francziska grófnő, kitől több nagyreményű gyermeke van.

Gróf Andráshy Györgynek Magyarország 1848. előtti politikai közéletében első rangu szerep jutott. Egyik kitünőbb tagja volt ő a magyar Főrendi táblának, hol a fontolva, meggondolva haladó, de — mint az idő igazolá — szeplőtlen magyar érzelmű konservatív párt soraiban foglalt helyet. Az országgyűlés naplói tanusítják, hogy a hon ügyeinek megvitatásában élénk, munkás részt vett. Székét nem csak mint magyar mágnás foglalta el, hanem mint Sáros megye főispánja is, mely polczra őt a kormánynak, irányában soha meg nem szünt bizodalma emelé.

Hazánk szellemi jólétének az anyagi érdekek ápolása általi fejlesztése képezte az ő törekvéseinek fő tárgyát. Az anyagi jólét eszközeinek, az ipar és kereskedés száz meg száz módjának tökéletesítését, fölfedezését, teremtését tűzte gróf Andráshy György mindennek előtt céljainak közé, azokkal tartván, kik ezen alapot hiszik a szellemi nagyság épületének fölépítéséhez is mulhatlanul szükségesnek. Több ízben kezefogva láttuk őt jární azon fényes úton, mellyen ama hallgatlan gróf Széchenyi István vitte elől a lángoló szövétneket.

Midőn a magyar Akademiát meg kelle alapítani s a közkeletű kesedés mellett áldozatra is volt szükség, gróf Andráshy György neve is az első sorában ragyogott. Az alapító összegek között ő is

GRÓF ANDRÁSHY GYÖRGY.

van az ő 10,000 forintja is, s a gróf azóta folyvást igazgató tagja tudományos intézetünknek.

Midőn az ország közlekedésének egyik fő emeltyüjeül Budát lánczihíddal akarák Pesthez, a Duna két partját egymáshoz csatolni, akkor gróf Andráshy György gróf Széchenyi Istvánnal együtt utazta be a lánczhidépítés tárgyában gyűjtendő tapasztalatok végett Angliát s haza jövén, együtt adának ki egy szakavatottan irt röpiratot.

Eleitől fogva buzgó tagja volt a magyar Gazdasági Egyesületnek, mellyben sokáig osztályelnökséget is viselt. Fő érdeme azonban a felső-magyarországi bányászat előmozdításában áll s ő, a dernői híres vasöntőde s több más vasgyár tulajdonosa s részvényese, a „felső-magyarországi Bányász-egyesület“ egyik alapítója s folytonos elnöke, e téren olly és annyi érdemmel bír, mint eddig bizonyosan egy magyar sem.

Átalában gr. Andráshy mindazon mozgalmakban, mellyek több mint 30 év óta hazánkban a nemzetiségi és művelődési téren feltűntek, tevékeny és gyámolító résztvett, s a mi különösen az egyesületi uton hazánk nagyjai által történt, ott a részvényesek sorában mindenütt az ő nevével is találkozunk.

Az újabb idők egyik legnagyobb szerű iparvállalata, a *tissai vasut* pedig nagyrészt az ő hathatós közreműködésének eredménye, s tudva van, miként a tiszai vasutársaságnak gróf Andráshy György áll az élén.

Politikai elveire nézve gróf Andráshy, mint mondtuk, a mérsékelt conservatívek közé tartozott. E pártelnevezésnek napjainkban csak historiai érdeke van; egyéb jelentősége többé nincs. Magyarországon most csak egy párt van; a magához hű magyar párt s ennek táborában látni olly értelmes és tapasztalt férfiakat, minő gr. Andráshy György, egyaránt szolgál örömmünkre és vigasztalásunkra.

Népdalok.

I.

Lement a nap
Lement a nap, végsugára látszik még, —
Halavány színt vett magára a vidék . . .
Nézem, nézem s rád gondolok, csalfa lány . . .
Mint a vidék,
Az arcom is
Olly szomorú, halavány. —

Nem vádolk, hogy elhagytál engemet; —
Hisz a nap is elhagyja a kék eget. —
Nem vádolk, csak az kinez, csak az fáj:
Sirig tartó
Hű szerelmet
Egykor miért fogadtál? —

Megesendült a kis kápolna harangja.
Buzgalomra gyulad lelkem e hangra . . .
Leborulok s imádkozom éretted:
Ne büntessen
Meg az Isten,
Hogy esküdet feledted. —

II.

Sir a madár . . . hull a fának levele, —
Őszi szellő tépegeti lefele. —
Kéri, kéri, hogy ne bántsa; — mi haszna?
Olyan az is
Mint a leány:
Nem hallgat a panasza. —

Beh szomorú ez a tájék, Istenem! —
Mintha lelkem ömlenék el mindenem. —
Még a nap is olyan busan néz le rá, —
Mintha végső
A legvégső
Megáldj-istent mondaná. —

Isten hozzád, hulló lombom, levelem . . .
Lelkem üdve, boldogsága, szerelem! —
Isten hozzád, nemsokára pusztá táj!
S te! kiért a
Távóznak
Szíve mindörökre fáj. —

Ilyés B. (Zelemir.)

Az utolsó budai basa.

Történeti elbeszélés JÓKAI MÓR-tól.

(Folytatás.)

A csigakut mellett ott állt már a gyaloghintó, egy kised egyszerű palankin, a minőkben a török világ idejében hordatták magukat a budai delnök. Csak egy hordár volt mellette, az is a gyaloghintó első rudjai között heverészett s kényére falatozott valami kenyeret és hagymát.

— Vársz valakire? kérdezé tőle Petneházy.

— Csak a muezzim második kiáltása után.

— Engedd meg, hogy én addig beülhessek zselyeszékedbe; én is akkorra várok valakit.

A hordár elfogadta a neki nyújtott féltallért s megengedte Petneházynek, hogy addig üljön fedett hintájában. A kurucz vezér e helyen legjobban elrejtve érezheté magát, hogy jutna eszükbe üldözöinek őt ott keresgetni?

A várakozás ideje hosszú volt, Petneházy ezalatt azt számálgatá, hány könyvet sir le ezalatt a csiga Magyarország czimere fölött.

Végre elkiáltá magát a muezzim a győzelemcset minaréjéből: Laillailallah! utána a többi tizenegy mecset toronyőre, míg az üvöltőhangok a viziváros tornyai felé enyésztek el; ez jelenté körülbelől az éjfélt.

Petneházy kitekinte a hintóból: még nem érkezett meg, a kire vársz?

— Még nem, felelt a hordár.

— Az sem, a kire én várok.

— De az már megérkezett; felelt a hordár.

— Hol van?

— Én vagyok az, szólta közelebb lépve, s Petneházy most már bámulva ismerte fel benne Ihánzádet, ki nem csak álköntöst viselt, de fehér szakálát is levágta s a helyett feketét kötött fel. Petneházy elgondolható, hogy ez mégis több, mint tréfa, mikor egy imám saját szakálát levágja, hogy idegent kössön fel. Itt szakál és fej között van a választás.

— A kit várunk, nemsokára itt lesz, te addig, édes fiam, keresd meg a hintóban azt a csomagot, mellyben számodra áruhák vannak, s cseréld el velük köntöseidet, hogy fel ne ismerjenek.

Petneházy szót fogadott, mint egy gyermek, a ki ujját elmetsette, az orvosnak.

Valami kopott köntös volt az, a mit magára kellett vennie, nehéz a zsirtól és fokhagymaszagtól. Azonfelül Ihánzáde egy ollóval hosszú fűrtet is levágdalá, hogy a turbán alól ki ne csüngjenek. Petneházy kábult volt, engedett mindent történni az öreg kedve szerint.

Alig voltak készen az átalakítással, midőn a várkastély felől egy szürke palástba burkolt alakot láttak feléjük közelíteni; Ihánzáde megfogá Petneházy kezét.

— Most jól megnézd, ki ez?

Sötét volt, az alak palástba burkolva, messze is volt még; de Petneházy már a járásáról felismeré: — Ez Telli.

Ihánzáde megrántá kezét: — Ő az. Hallgass.

Az alak egyenesen a hintóhoz jött: ott megállt. A csillagfénynél jól lehetett arcát látni. Valóban ő volt.

— Te vagy itt Ibrahim? kérdezé. — Petneházy e hangot is jól ismeré.

— Én vagyok, asszonyom.

— Tehát siessetek. Tudod már, hová?

— Tudom.

A delnök beült a gyaloghintóba, Petneházy még kérdezni akart valamit az imámtól, de az inte neki, hogy hallgasson, s maga elől emelve fel a hintó rudjait, Petneházyt hátra küldé.

A magyar ifju reszketett a láz miatt; hová viteti magát e leány illy késő éjjel, egyedül, ez alvó utcákon keresztül? Buda főutcáján még akkor szép tömött sorban álltak a házak, mint a királyok idejében, de a sok ostrom után összevissza lyukgatva már; a falak megrepedezve, a tetőzetek rongyosan, az ablakok hártával beragasztva; több helyen betömve szalmával; mostoha gyermek alakja, kinek gondnoká rabló!

Petneházynek soha sem jutott még eszébe, hogy ezek a házak millyen rutak! millyen nemlaknivalók!

Végre egy emeletes ház elé értek a félreeső Abdallah téren;

annak a háznak a földszinti szobái löstállókka voltak alakítva, az emeletében pedig Ozmán bég lakott, a mutefellikák agája, egy fiatal afrikai, kivel nem egyszer ült együtt Petneházy egy palaczk tiltott nedv mellett, s olyankor sokat eltréfálgattak szép asszonyokról, a kik olyan kedvencz tárgyai az ifjak beszélgetéseinek. Oh e tárgyban Ozmán bég tapasztalt vitéz volt!

A ház emeletének két ablaka ki volt világítva és sárga függönyökkel bevonva, jeléül, hogy ott még ébren vannak.

A gyaloghintó e ház kapuja előtt állt meg. A delnő hirtelen könnyeden kiszökött a hintóból, a kaput felnyitá egy nála levő kulccsal s maga után ismét bezárta.

Petneházy nem kérdezett semmit, meg sem mozdult helyéből, ott állt a gyaloghintó rudjai közt, mellyen saját maga hozta a jól ismert kéjencz lakáig szíve szerelmesét.

Nemsokára élénk kacagás, vidám enyelgő beszéd hangzott a kivilágított szobákból; Petneházy jól felismerheté azokban Ozmán bég és Telli hangját. Azután mandolinjáték keveredett az enyelgő hangok közé, s a kuruczvezér hallá azt a mézédés dalt, Hafiznak azt a szép dalát, melly lelkét annyiszor ábrándos álmokba ringatá, mellynek minden hangjához egy egy szépen álmodott rege volt kötve emlékében.

Azután félbeszakadt a dal, a vidám nevetés; — Petneházy látott a sárga függönyökön páros árnyékokat megjelenni, mik karöltve járnak, fejéikkel egymáshoz hajolnak, karjaikat egymás válla körül fonják.

— Megöljem-e ezt a némbert? kérdé fagyosan reszkető hangon Ihánzádetól.

— Dehogya öld meg; szólt csendesen, térdeire könyökölve az öreg. Még most keveset tudsz felőle, mert még most gyüölöd. Többet kell megtudnod, hogy megvesd, elfelejtsd, hogy rá ne gondoldj többet; várd el a muezzim harmadik kiáltását, addig nem olly nagy az idő. Mindenekfelett azonban arra gondolj, hogy Buda vára kapui rád vannak zárva s első gondod most, hogy a kapukon kívül légy; a mire, bizonynyal mondom, itt az alkalom.

(Folytatás következik.)

Hazai tájleírások s népviseletek.

I. Pusztai élet. *)

Magyarország közepébe vezetjük az olvasót. Egy beláthatlan, legalább is 600 □ mérföldnyi síkság terül el szemeink előtt. E síkföld Hevesmegyében kezdődván, egyrészt Erdélyig, másrészt Magyarországon déli határáig terjed. Sajátságos aggodalom és csüggedés fogja el lelkünket, midőn e mérhetlen rónán végig tekintünk, mellyen a szem hiában keres nyugponton. Gyakran egész napi járásra sem látható emberi hajlék, nem emelkedik torony, mellynek harangja biztató vigaszt nyujtana, hogy nemsokára emberek közé jutunk. Gyakran mérföldnyi távolra keskeny, magas töltésen utazik az ember, mocsárok és ingoványok közt, mellyeknek csalóka zöldje feneketlen, titokteljes mélységet takar. Egyszerre hatalmas zivatar kerekedik. A nehéz sötét felhők mintha a földön usznának, azt hiszi az utas, hogy beléjük ütköznek, s összenyomják. A villám gyanus közelben cikázik jobbra-balra, a szél ordítva nyargal végig az elsötétült rónán. A magas nádszálak jobbra-balra hajlongva keserves nótát susognak. Mindehhez még azon nem igen vigasztaló tudat járul, hogy ha az utat eltévesztjük, lovastól szekereztől befordulunk a mocsárba, mellynek iszapos öléből nem könnyű a menekülés.

Nagy végre az aggódva fürkésző szem fölfedez a távolban valami csillogó fénypontot; de még nagy darab földet kell bejárni, hogy az ohajtott révbe juthassunk. Egyszer csak ebek csaholása üti meg füleinket, a kifáradt lovak utolsó erejüket összeszedve megkettőztetik futásukat, s nemsokára megáll a kocsis egy épület előtt, mellynek kicsi ablakaiból a mécsvilág fénye, mint szenvedő felé a reménység, lövel ki a vad, sötét éjszakába.

Most egy hosszú villám megvilágítja a jelenetet. — Egy alacsony házat látunk magunk előtt, mellyhez egy istálló s egy félig összedült félszer támaszkodik, melly alatt több nyerges ló áll trüsz-

*) E néprajz nem régiben egy igen elterjedt külföldi német lapban jelent meg. Közöljük azt, hogy a rólunk terjesztett véleményeket ismerjük, a mi ezen esetben eléggé hű és kedvező színen jelent meg. Együttal e cikket visszafoglaljuk mint magunkét, mint keblünkől származottat, mert ez ismertetés alatt „Beniczky Irma” nevet olvassunk. Ki ő, az ismeretlen szerző? S ha illy szépen ír, miért nem áll a mi soraink között? — Szerk.

szögve és nyerítve. Az ajtó megnyílik, s egy zsidó, piszkos lámpájával ovatosan felénk világítva, mély hajlongások közt felszólít bennünket a leszállásra, s aztán elvezet éji szállásunkra.

Kövessük a kis Icziget a ház belsejébe. Miután a tornáczon áthaladtunk, egy lámpagözzel és dohányfüsttel színig telt szobába lépünk. Egyik szögletben egy hosszú, padokkal körülrakott asztal mellett saját szerű társaságot látunk összegyűlve. Izmos, köpczös testalkatu egyének ezek, villámló szemekkel, s értelmes, kifejezésteljes arczzal. Fejüket hetykén félre csapott kis kerek kalap fedi. Rendkívül bő gatyá és ing, mellynek nyílt bő ujjai, festői redőzettel visszatűrődve, a hatalmas izmos karokat látni engedik, rövid kékszinű mellény, számtalan fénylő gombbal ékesítve, s egy festőileg vállravezett, gombokkal és zsinórral pazaron kirakott dolmány képezi ez emberek öltözetét, mellyet még sarkantus csizmák és pisztolyok egészítenek ki.

Kik ezen gyanus kinézésű egyének, kik az asztal körül olly komolyan borozgatnak, egy pillantásra is alig méltatván a belépő idegent? Miféle ház ez? Hol vagyunk? E három kérdésre magyar embernek könnyű a felelet; de nem csuda, ha az idegen mindezen titokteljes dolgok láttára holmi borzadályt érez magában. Pusztán vagyunk; ama sötét alakok betyárok; ama ház csárda.

E szó alatt a „puszta” egyáltalában nem kell valami elhagyott, lakatlan helyet, vagy terméketlen sivatagot érteni; Magyarországon azzal olly darab föld megnevezésére élnek, mellynek határain belül egyetlen falu sem található, s melly több száz söt néha több ezer holdra terjed. E puszták számát mintegy 3000-re teszik, mellyek részint magánosok, részint egész községek birtokában vannak.

Hogy terjedelmükről némi fogalmat nyujtsunk, csak a Hortobágyi pusztát említjük meg, melly 55,000 holdra terjed, s mellynek kövér legelője a számtalan juhon és lovakon kívül 30,000 darab szarvasmarháknak gazdag táplálékot nyujt. E puszta a rajta legelő összes barmokkal együtt Debreczen városáé, mellynek határa 10 mérföld hosszú, és két mérföld széles.

De most térjünk vissza a csárdába. — Reggel van. Ama borzasztó zivataros éjbeni fáradtságos utazás után igen jól aludtunk a csárdában. Így neveztetik azon magános korcsma, melly e mérhetlen síkság közepén száműzöttként áll. A nádtetőt moh és kúszónövények borítják; a falak gyurt agyagból készültek, s apró homályos ablakokkal vannak ellátva. A csárda tetején komoly gölya áll féllábon, évek óta újra meg újra meglátogatott fészkeben. Az ajtó előtt két nagybozontos komondor heverész, kényelmesen szenderegven az éji virasztás után. A ház előtt egy kuton akad meg szemünk, mellynek géme óriási nagyságának tűnik fel a semmi által meg nem szakasztott messze síkságon.

Tovább utazunk a végtelennek látszó mocsárokon át, mellyek gyakran két öl magas, karcu náddal vannak sűrűn elborítva, mellynek védő sűrűjében ezerekint fészkelnek a vizimadarak, s hallatják különféle kiáltásaikat. Helylyel-közzel, hol a víz tóvá alakult, komoly méltóságos léptekkel sétálgatnak fel s alá a pompás géme, leskelődve egy-egy kíváncsi békára, melly orrát a vízből gondatlanul kidugja. A távolban összegázolt nád közt sajátóságos sötét tárgyakat pillantunk meg, mellyeket sem madaraknak, sem más állatoknak tartani nem lehet. Közelebb érünk, s a mocsárban egy bivalycsordát fedezünk föl, mellynek szilaj, otromba tagjai csupán görbe fekete szarvakkal ellátott bozontos fejüket, s vadul néző szemüket tartják ki az iszapos vízből, mozdulatlanul. A nap legnagyobb részét illy kényelmes nyugalomban töltik ez otromba állatok, megovandók magukat a nap heve s a legyek csipései ellen.

Most gyorslábú paripán egy lovas nyargal el előttünk; benne egyikére ismerünk azon egyéneknek, kiket a csárdában láttunk.

A betyár a puszták sajátóságos fia. Egész vagyonát gyors lova s fegyverei teszik. Fogalmai a tulajdonjogról nagyon zavartak; gyakorlott szeme előtt a nyáj legkövérebb ürüje, s száz között a legszébb ló rejtve nem maradhat, s a legelső alkalommal szerttesz annak birtokára. Rablást vagy épen gyilkosságot csak ritkán követ el. A puszta az ő lakása, ebben találja fel mindazt, a mi után lelke vágyódik.

Illy betyár gyakran váratlanul ott terem a menyegzőn a legközelebbi faluban, hol akarva nemakarva barátságosan fogadják, s jól megvendélik. A lányok örömet tánczolnak a csinos legénynyel, ki pengő sarkantus csizmában ugyancsak emberül kirakja a csárdást. Mindenki ovakodik a hivatlan vendéget megsérteni, vagy

a hatóságnak följelenteni, jól tudván azt, hogy pajtásai iszonyu bosszút állnának érte, a mi leginkább gyujtogatásban szokott állani. Az utolsó évtizedben feltünőleg megsaporodtak a pusztáknak e veszélyes lakói, s most már a rablások és gyilkolások sem tartoznak többé a ritkaságok közé.

A puszták azon részei, mellyek a gyakori áradásoknak nagyon kitéve levén, mocsáros földjük miatt művelésre nem alkalmasak, lovak, juhok és szarvasmarháknak a legbujább legelőt szolgáltatják. Ott, hol a nádasok és mocsáros ingoványok megszűnnek, már élénkebb a táj. Ott heverész a juhász, körülvéve nagyszámu nyája által; nagy bozontos kutyái, mellyek nem egyszer vitézül viaskodnak a vérengző farkasokkal, magányának leghűségesebb társai.

Azonban e pásztorok nyájaikkal, a betyárok, s a csárdai zsidó háznépével nem egyedüli lakói a pusztának. Itt élnek az ugynevezet szegénylegények is. Ezek a pusztá arslánai, többnyire fiatal legények, gyakran jómódu parasztgazdák fiai, kik az ujonczozás elöl a messze síkság magányába, s a sűrű nádasokba menekültek. Nem kevésbé szeretik ezek is a pusztát, mellynek minden szögét zugát olly pontosan ismerik, hogy holdvilágos éjeken gyorslábú lovaikon bámulatos biztossággal nyargalnak át a mocsáros ingoványokon.

Öltözetük hasonlít a betyárokéhoz, csak hogy több tisztaság, s bizonyos kaczer csin uralkodik benne. Ők is a mások rovására élnek ugyan, de nem annyira a félelemnek kikényszerített, mint inkább a vendégszeretnek önkényes adományaiból. A pásztor örömeit megosztja velök kenyérét és szalonnáját; a lakmározást egy-két kerty borral fűszerezik, mi sohasem hiányzik csikóbőrös kulacsaikból. A ló a bujdosónak leghivebb társa; a szegénylegény nem vétel útján jutott annak birtokába, mert a puszták fia a lólopást igen természetes és könnyen megbocsátható szerzőmódnak tartja.

A szegénylegény semmi egyéb lopást vagy rablást nem követ el, annál kevésbé gyilkosságot. Meglátogatja nemcsak a pásztorokat s a pusztán elszórt tanyákat, hanem téli estéken bemegy a közellévő falukba és uri kastélyokba is, s a koremai tánczokból ritkán hiányzik.

E pusztai lovakok gyakran felhagynak kalandos életükkel, ha valami szép leánynak mélyen találtak a szemébe nézni, s a szerelem fölébreszti bennök az állandó lakás és saját tűzhely iránti vágyat. Azonban még ekkor is csak ritkán hagyják el a kedvelt pusztát; pásztorokká lesznek, vagy valamely tanyán szolgálatba szegődnek.

E messze terjedő síkságok, mellyeknek lakói pásztorok, betyárok, szegénylegények, s a juhok, szarvasmarhák és lovak ezrei; s mellyeknek roppant nádasai számtalan vízi szárnyasnak élelmet és lakást szolgáltatnak, — ezek a sajátképeni puszták. Nagyfotosságuk e tájakra nézve a többször említett nádasok. A nádat és sást té-

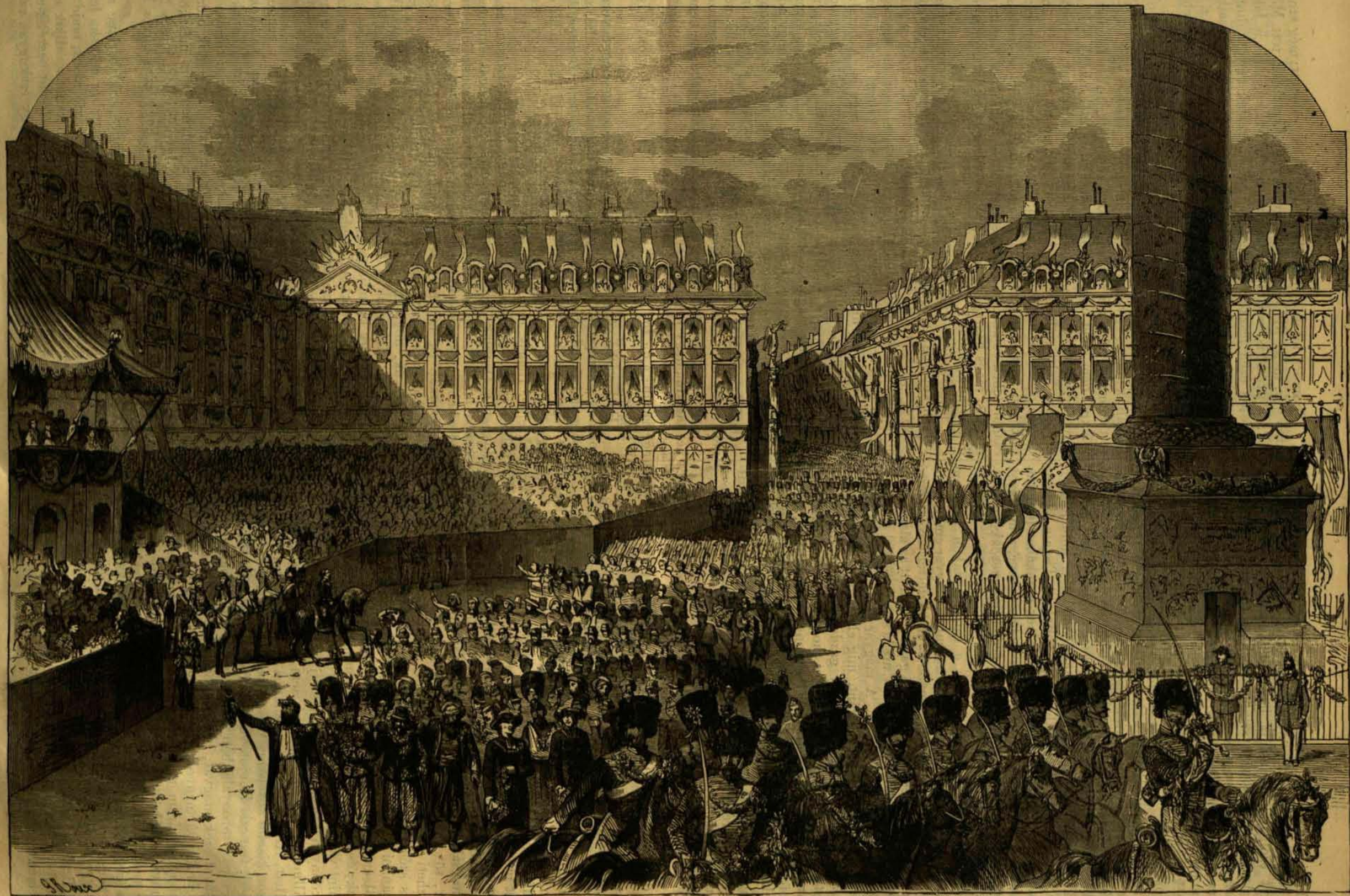

Alföldi magyar népviselet.

Odább, mély gondolatokba merülve, s botjára támaszkodva, áldogál a gulyás, körülé a hófehér gulya ropogva legelész a gye- pen. Mennyire különböznek ez állatok azoktól, mellyek istállóban nevelkednek föl! Testök karcsu, erőteljes, izmos tagokkal. Büszkén főnhordozott fejük tetszetős alaku s kicsiny, úgy hogy alig lehet megfogni, mikép fér el rajta az a két roppant szarv, mellyek csucsai gyakran egy ölnyre is szétállanak. Járásuk könnyü és gyors, nagy szemekből bátorság és tűz sugárzik ki. Ezen gulyák egészen a természetre vannak bizva; minthogy a teheneket nem fejjik, a borjuk mindaddig szopnak, míg csak anyjuk el nem rugja. Három- négyéves korukban a tinók a gulyától elválasztatnak, s részint mezei munkára használtatnak, részint ezereknint eladatnak.

len, mihelyt a mocsárok befagytak, levágják, csomókba kötik, s részint eladják, részint saját használatukra fordítják. Minthogy e tájakon a fát csak nevérol ismerik, azért közönségesen a nád szolgál tüzelőszerül. Továbbá ezzel fedik házaikat, gyékényt készítenek, s utat csinálnak belöle a mocsárokon át. Gyakran történik, hogy erősen összekötött nádkévéket több rétegben egymásra raknak, s az így készült ruganyos hidon a legnagyobb terhezzekerekkel haladnak át. E mocsáros vidékek lakói az illy hidak építésében kitünő ügyességgel bírnak; egy-két óra mulva készen áll a néhány öles nádhid. Sőt néha járhatlan mocsárokon át 100 — 200 öl hosszú hidat is vernek illy módon.

Ha a nádat valahol a mocsárok nagy mélysége miatt le nem

A francia hadsereg visszatérése Párisba aug. 14-én. — (Lásd a szöveget 475. lapon.)

vagdalthatják, vagy nincs rá szükségük, akkor azt meggyújtják, s az így támasztott messzire nyúló égés éjnek idején olly gyönyörű látványt szolgáltat, minőhöz hasonlót Európában aligha találunk. Az ég vörös és aranyszínbe öltözik, a tűz mohón emésztí a számára zsákmányul engedett száraz anyagot, a lángok több ölnyi magasra fel-felcsapkodnak, már messziről meghallani a ropogást, mellybe olly sajátságosul vegyül a farkas haragos ordítása, a róka jajveszéklő csaholása s az ezer meg ezer fölzavart viziszárnyas panaszos lármája.

Ezen nagy terjedelmű mocsárok a Tisza kiöntéséből támadnak, melly e síkságon kényelmes lustasággal, a legsajátságosb kanyarulatokat képezve vonul át. Partjai néhol alacsonyok, hogy tartós esőzéskor zavaros hullámai gyakran messze földet elöntenek. Az 1854-iki nagy árvíz alkalmával egy millió 300 ezer hold föld viz alá került. A károk felszámíthatlanok voltak. A Tisza e féktelen kicsapongásainak most gátot vetnek, medrének munkában levő szabályozása által. Ha e nagyszerű munka be lesz fejezve, a mocsárok legnagyobb részt el fognak tűnni, s termékeny mezökké alakulnak át.

Feltűnő azon körülmény, hogy e vad pusztákon csaknem kizárólag zsidó korcsmárosokat talál az ember. Magyar ember nem vállalkozik arra, mert nincs meg benne az illy üzlettel járó számitó szellem s a nyerekedési vágy, melly a gazdagok előtt az alázatosság mindenféle formájában hajlongni tud, míg a szegényekkel szemközt aljas dölyfösségben nyilatkozik. A magyar ember ritkán marad közönyös valamelly kérelem iránt, míg ellenben egy ismeretlen parancsai előtt zárvák fülei, bármilly gazdag jutalom kínálkozzék is neki tett szolgálataiért. Természetes, hogy a magyar jellemnek ezen fővonása a társaséletből napról napon jobban eltűnik, s most már jóformán csak a pusztákon, a természetnek amaz egyszerű gyermekeiben tartja fenn magát.

Hagyjuk el most a rideg pusztát sajátságos lakóival, s forduljunk egy másik részéhez, melly kövér földje miatt gabonatermesztésre használtatik.

(Vége következik.)

Fehérhegységi utikepek.

(A CSALLÓKÖZI UTIKEPEK IRÓJÁTÓL.)

Első rész.

Pozsonytól Szokolczáig fölfelé.

(Folytatás.)

Lenne azonban Borostyánkő bár még olly régi vár is, mellynek sem eredetét sem történetét nem ismerhetjük; mégis, csak ezen vidéknek is sem nem az egyetlen, sem nem a legrégebb vára. Mindjárt mögötte beljebb, egy más meredek hegyormon valamelly toronyszerű várda utolsó falmaradványai láthatók. Az egész, négy-szögű alapfalazat mellett egy bolthajtás romjaiból áll. De ennek már nem csak keletkezése, de még elenyészése sem emlékezik a történet, sőt még csak neve sem maradt ránk! Talán egyedül az jellemezheti még ős ismeretlen korát, amint a völgy tót favágói, mész- és szénégetői egyszerűn *óvár*-nak (stari zamek) nevezik a borostyánkői ellenében. Vajjon egész a római korig fölé-e? mire a völgyből emelkedő vízvezeték (aquaeductus) egyes romjai utalni látszanak; és talán hasonló végörállomásuk volt-e, mint a mászti? Így a mint van, kérdés marad mind örökké. Maradványai között a római könnyen fölismerhető építészeti anyagnak legalább semmi jele; s állhelye, mint hegyvárdaé, sem igen tanuskodhatik e feltevés mellett. Alakja szerint azonban, a mennyire alapfalából kivehető, azon kisebb középkori vártornyok — (sajátlag úgy nevezett Bechtfried, francia Donjon vagy Belfroi) — egyike volt, mellyek eleinte csupán toronyalakban keletkezve, később a nagyobb várak alakulásával ezek magvát, vagy is közepén a fellegvártornyot képezték. Az illy vártornyok, kisebb vagy kezdetleges várak és várda többnyire három vagy négy emeletből és mindössze is csak ugyanannyi szobából állottak. Földszint a konyha és raktár volt, mellybe csak fölülről nyílt ajtó, fölötté a középső emeletet a várúr egyetlen szobája foglalta el; fönt a harmadik emeletben, a tető alatt zsoldos hadszolgái kis csapata tanyázott; innét a tetőre kiálló rovátkos védfalerkély mögé kivonulva, védék megtámadás esetén a tornyot. Bemenet csak az első emeletbe nyílt, lecsapódó ajtón s leeresztett fölvonható hágesón keresztül. Benn a közlekedést mind a három emeleten átvivő lépcső eszközölte.

Szomorú lét és élet, melly az illy lakban eshetett; még szomorubb kor, melly illy lakot szükségessé vagy kívántossá tett. Mondják, s itt mi is csak utánmondjuk, hogy lovagaik nem is laktak rendszeren ezen fészkekben; csak ha vést éreztek vagy koholtak, rejlettek bennök, biztosabb helyre vonulva majorsági szállásaikról. Illyen lett volna hát névtelen várunk is? ki tudja! De a hol a történet hallgat, annál bujábbban burjánozhat a feltevés, s elevenebben tenyészik a rege.

Halljunk tehát egyet régi várunkról! kiált föl epedve olvasónk, ennyi száraz föltevés után már valami mulattatóbbra is vágyva. Sajnáljuk; de az egyszer nem szolgálhatunk. Összefüggő, kikerekített mondát, mint mi azokat rendre képzeljük, sokat feledett népiünknel nem lehet minden bökörben lelteni. Annál inkább hallhatsz töredezett részletekben emlegetve kísértetes alakokat, mellyekkel a pusztá hely emlékét ülik, s ábrándjaikban megnépesítik: mint nyargalóznak föl a vízvezetéken éjjelkor a várba tüzes méneken és csikókon fejetlen elkárhozott lovagok, kísérve kürtölő vadászok, csaholó ebek és károgó hollók seregétől. — Kell-e több? milly dus mythosi hit és hősegei szájak, ezen eszeveszettnek látszó kis töredék-nyilatkozatban!

Elmészebben és mulattatóbban hangzik, — ámbár azért semmivel sem kevésbé hitregeszerűen — a monda ezen hegység tekervényes völgyei egyikében álló roppant eraticus szikláról, melly a völgy allján egy patak fölött mindenfelől olly szabad állásban vesztegel, mintha csak tegnap hengerítették volna oda valami óriási kezek. Nyilván ezen körülményhez kapcsolódott a rege is. A hatalmas óriások fájának, melly ezen hegyeket egykor lakta, ugymond, utolsó leány-ivadéka választá e helyet sirjaul, haldokolva már hengerítette volt magára e sziklát sirköveül, s faja átkos kiveszte fölött töprengve, asszonyi nemének végzeteül hagyta, hogy addig fognak a férfiak az asszonyokon uralkodni, míg az asszonyok saját kezökkel el nem hengerítik a követ sirjáról s őt föl nem szabadítják átkától. Honnét „Asszonykő“ is a neve a vidék népénél; melly mint látni, a nőemancipáció kérdését igen elmésen szötte az óriások végzetszerű sorsa felőli cosmicus hitregébe; de nem lehet tagadni, hogy igen gyakorlati oldalról is fogta föl: ha olly erős leszesz, hogy segíthetsz magadon, segítve lesz rajtad. A rejtvény egyszerűn: aide toi, et Dieu t'aidera, — segíts magadon, s Isten is megsegít!

Ha kevésbé vérmesebb régiségbuvár — pedig eléggé vérmes volnánk jó magunk is — illy hatalmas magánálló kőszállal, még pedig óriásmonda kíséretében találkozunk, bizonyára: *Dolmen, Menhir* vagy legalább *Spindel* különös nevet ad neki és druidai emlékeknek mondja; mondaná teszem azt a francia Carro vagy német Schreiber Henrik, de csak magyar „N. régész“ barátom is (ha t. i. hallott valaha ezek felől); kik csak amugy járnak vadászni az erdőkben a Draidák Menhirjeit, mint más közönséges emberek a vadat; hogy sokszor csütörtököt ad el nem sült puskájok, vagy pedig héba-hóba bakot lönek, az azután szintén csak közös sorsuk a vadászokkal. De mi mérsékeljük magunkat; és ha eraticus sziklánk valódi szakasztott mása is egy illy druidai Menhirnek, még is jól érezzük, hogy ha Menhirt könnyű is minden sziklaszállban találni, nem olly könnyű a Draidákat minden zugba átültetni. Ámbár igaz, hogy ki tudja megmondani az emberiség utait, és kiolvasta meg az ő lépteit! A Draidák Keltái épen ugy kerestetnek Európa egyik végső zugától a másikig, mint a mi ős „szittya“ apáink Ázsia valamennyi sivatagain keresztül. Miért ne tévedhetek volna idáig is!?

Magas meredek hegyek között áll még ezentúl a rengeteg végső lakott helye, a kies *Részámorvölgy*. Csörgedező patakoktól átszegett virányán, zöldelő gyümölcsöskertek közt állanak a gyárműhelyek, s a munkások kis lakai az élénk piros tornyu kis kápolna körül. A szűk völgy meredek sziklafalának egyik oldalában mézskemenczék hosszú sora áll; a helyben tört mézskövet égetve, a sötét éjen föllobogó tűzpir a völgynek valódi mesés bájfényt kölcsönöz; hányszor elesteledénk itt, hogy ezen bűvös látványt élvezhessük!

A másik oldalban ellenben roppant kettős sziklabarlang nyílása tátong. Mély torkolat visz befelé. Jó darabig csak be lehet hatolni szövétnékek világa mellett; de utóbb vízforrások, majd valószínű folyók és tavak, mellyeket átuszni kellene, állják el a legmerészebb vállalkozó utját is. Amugy mondakint beszél-e itt is, mint más hasonló sziklaaknáknál, vagy hogy csakugyan való:

hogy egykor ezek is hirhedt zsványok félelmes tanyái voltak? Illyesmi ugyan nálunk a felföld rengetegei barlangjaiban csak epen ugy, mint a barlang nélküli alföld rónáin mindig valóbszinü volt, mint nem. Kevésbé valószínű talán a monda másik része: hogy e barlang a több órányira terjedő hegységen keresztül hat, s annak másik oldalán Szent-György vára alatt nyílik, míg ez oldalt előbb látott régi várainkkal összefügg. — Illyesmi is, a várak földalatti összeköttetéseiről, legalább a beszédben és mondanban nem ujság. Annyi igaz, hogy az utóbbi körülményt az öreg Bélnél olvasható élénk és kedélyes leírásában, már fölemelve találjuk; ki több mint egy század előtt, épen ugy, mint mi, a vár urai társaságában szövétneket előre vivő s az aknák vizeit átúszó vezetők előcsapata kíséretében járta be. — Csakhogy ő még azon sajátságukat is észleli, mellyet megint mi már nem tapasztaltunk, hogy időnkint az aknák méhében földalatti szélvész és vihar keletkezik, mit szerinte ezen vidék akkori gyakori földindulásai okának tartottak — bizonyára az akkori természettudósok; mert a maiak — akartuk mondani: a földindulásnak már helyesebb vagy mélyebb okát tudják; — de bizony mi nem tudjuk tudják-e vagy sem, s azért nem is mondunk semmit. Ez ugy is az ő gondjuk, kiknek épen most javában nyílik a világuk! Míg a régiség- és történetbuvárnak — jól megjegyzendő, hogy nem mondjuk tudósnak, mióta e helyett bizonyos helyütt: tanulmányozót, vagy mit, mint szerényebb kifejezést ránk akarnak vitatni, mi így kerüljük ki a Scylla és Charybdist. — Míg tehát, mondók, a régiségbuvárnak, ka ki nem is halt talán egyhamar szívós faja, de sietnie kell, nehogy inkább kimutató tárgyai cserben hagyják; sietnie kell, hogy az elenyésző rom utolsó korhatag falát még helyén találja, a levéltárak sárguló hártya- és papir-leveleit még megláthassa, mielőtt őket egy rideg ősz teljesen elhullatá vagy elfonynyasztá. És ha más sem marad hátra, — hogy legalább az elhaló rege végfohászatát felfoghassa!

(Folytatása következik.)

Adatok a dohány történetéhez.

II. György angol király neje annyira szerette a spanyol burnót, hogy kedvencz gyümölcsét, a dinnyét másként meg sem ehetette, ha csak ezen izgató szerrel be nem volt hintve. Hogy hogysem, elég az hozzá, hogy a dohány gyorsan meghonosult Európában, s annak élvezete ezer meg ezer embernek egyik első létszükségévé vált. A legrettenesebb despoták hiában sujtották villámaikat a dohány és burnót ellen. Orbán pápa egyházi átkával lesújtotta a jansenistákat, de a dohány és burnót élvezői csak nevétek a kiközösítéssel fenyegetéseket. Amuráth zultán még dühösebben üldözte e növényt és élvezőit; de a jámbor müzülmánok csak folytatták szépen a dohányzást, nem ijesztette őket vissza a rettentő példa, hogy többen közölök e bűn miatt zsinor által lőnek kivégezve. A francia orvosok nagy buzgalommal küzdöttek a burnót élvezete ellen, annyira, hogy nyilvános felolvasásokat tartottak annak ártalmas voltáról nagyszámu és félig meggyőződött hallgatóság előtt; midőn azonban ezek látták, hogy az érdemes felolvasó is előadása közben szépen kihuzza burnót-szelenczjét, s belőle nagyokat szippant: az egész hallgatóság harsány kacajra fakadt, s mindenki azonnal örömebb utánozta a praxist, mint a szépen előadott theoriát.

Az eredeti indián pipa neve „tabago“ volt, mellyről Kolumbus később egy szigetet nevezett el, azt hívén, hogy hasonlít az ama Y alakú eszközhöz, mellyből az indiánok kéjelmesen eregették az illatos füstfelhőket. Az e célra használt növénynek különféle neve volt, s valószínűleg a különböző országokban különböző növényt füstölgettek. Igen hihető, hogy Angolországban már Amerika fölfedezése előtt is divatozott a füstölés, s hogy a szerzetesek, különösen azok, kik egészségtelen mocsárok közelében laktak, e célra a növények egy bizonyos nemét használták, hogy a romlott levegőt jól emésztő gyomruktól némileg távolartsák. E növény még napjainkban is nemesak a dohány meghamisítására használtatik, de sok vidéken egyenesen dohány gyanánt is élnek vele, azt tartván, hogy a dohánynál kellemesebb és egészségesebb. Valószínű, hogy e növényt főképp egészségi szempontból használták, míg a dohány mindig azon előjoggal bírt, hogy füstjének beszívása és kilehelése gyönyört szerezzen, habár sok dohányzó azt hiszi, hogy ezáltal a természetnek bizonyos lassúságát is el lehet távolítani. Dr. John Wesley, az egyházi reformátor, a dohánynak eme rendeltetését is tagadta, s elvei terjesztőinek egyikét, ki nagyon szeretett dohányozni, azon ígéretre bírta, hogy többé soha egy pipával sem fog kiszíni. S hogy lón megtartva az ígéret?

Midőn a reformátor erre nem sok idő múlva az önmegtartó predikátor szobájába lépett, majd hanyatt esett meglepetésében, hogy ezt egyszerre két pipából látta dohányozni.

Általában a tubakolást komolyabb és ünnepélyesebb foglalkozásnak tekintik, mint a dohányzást, s főleg azon időben volt divatban, midőn a modorok még feszesebbek voltak, s a szokások több haszontalan formasággal jártak. Mennyire előmozdította a tubakolás az ipart is, midőn még szokásban volt

az udvaroknál, művészeket, tudósokat és diplomatákat burnótszelenczével megajándékozni, melly gyakran valódi mestermű volt, ellátva a magas ajándékozó arcképével, s köröskörül gyémántokkal befoglalva! Ha valamely nagy érdemekkel bíró egyént a fejedelem ajándékkal akart meglepni, az udvari aranyműves vagy ékszerész azonnal parancsot kapott illy burnótszelencze készítésére; a megtisztelt személy pedig, alighogy a magas vagy legmagasb ajándékozótól távozott, többnyire azonnal az aranyműves felé hajtattott, s az ajándékba nyert burnótszelenczét készítőjének mérsékelt áron ismét eladta. Így történt aztán, hogy ugyanazon burnótszelencze mint ajándék több ízben különböző személyeknek került kezébe; tizenkétszer megvették, s ugyanannyiszor került vissza a készítő műhelyébe a nélkül, hogy e furcsa circulatío csak legkevésbé is feltűnt volna.

A híres irodalmárok közül Goethe gyűlölte, s Heine ki nem állhatta a dohányt. Balzac, Hugo Viktor és Dumas papa nem dohányosok, míg Musset Alfred, Sue Eugen, Merimée, Sand György (asszony) e növénynek nagy tisztelői közé számítandók. (Nálunk Vörösmarty még maga készít is szivarait — akkor még lehetett! Itt csak Jókai nem dohányos.) A spanyol és mexikói hölgyek szintén örömet élvezik azt, a török harem hölgyek pedig szenvedélyes csibukosok. Így lett a dohány a királyi palotától a koldus kunyhójáig általában csaknem nélkülözhetlen létszükségletté; számosan vannak, kik a legnagyobb nélkülözéseket is könnyebben tűrik, ha dohányozhatnak, s ez mondhatjuk, második kenyerök. A krími háboru alatt egy katonának egyik lábujját kloroform alkalmazása mellett levágták. A seb rendkívül vérzett, s a sebész a felügyelőnek keményen meghagyta, hogy a beteget fölkelni semmi esetre ne engedje. A felügyelő néhány perczre kénytelen volt betege mellől távozni, s midőn visszatért, annak csak hült helyét találta. Végre a vérnyomok után feltalálta őt az udvaron ülve s mohón pipázva. Midőn az engedelmességért, melly könnyen életébe is kerülhetett volna, megdorgálták, így felelt: „Nem tehetek róla; egy-két szippantást kellett tennem, hogy annak az istentelen szernek (kloroformnak) az ízét szájból eltávolítsam.“

A dohányzásnál tán kevésbé, de mégis nagyon el van terjedve a tubakolás is, különösen az éltes nők, ha egyszer hozzá szoktak, annyira szenvedélyökké válik, hogy inkább képesek bármilyen nélkülözésre, mintsem azzal felhagyjanak. Sokan lefekvéskor a burnótszelenczét vákosuk alá rejtik, hogy valahányszor fölébrednek, egyet-egyet szippanthassanak. — A tubákkal megmérgezések is történnék. 1712-ben Noailles herczeg a francia korona-herczegnőnek egy szelencze spanyol burnót ajándékozott, mellynek ez nagy kedvelője volt. A burnót meg volt mérgezve, s a herczegnő őt nap alatt meghalt.

Ez eset természetesen nagy figyelmet gerjesztett, és sokáig épen úgy féltek az emberek egy szippantás burnót elfogadni, mint azzal mást megkínálni.

A dohányzás kártékony voltáról itt-ott még jelenleg is tartanak különösen az orvosok, értekezéseket és felolvasásokat, de most már senkisémet hallgat rájuk. A kormányok részéről sem tiltatik többé, részint mert ugyis csak annyi volna az, mint a falra borsót hányni, részint pedig, mivel azok, kik a megtiltást eszköszlendők volnának, többnyire maguk is a dohány tisztelői közé tartoznak.

A kik nem dohányoznak, meg nem foghatják, mi jó van a dohányzásban. Nehéz is volna azt illyen emberekkel megértetni. (Vannak szinekről beszélni.) A dohányzás szükséges rossz; igen jól tudjuk, hogy, jobb volna, már csak finanziaális szempontból is, nem dohányozni, hanem azért — mégis csak dohányozunk.

Visszapillantások az olasz hadjáratra.

IV.

A francia hadsereg visszatérése Párisba (aug. 14-én.)

Ez ünnepélynek, melly a rövid olasz hadjáratot befejezé, bőséges leírását hoztuk a P. Ú. aug. 25-i számában. Szerencse, hogy testvérlapunknak a fontos események közlésével nem kell addig várakozni, míg egy-egy illustratiót is mellékelhet leírásaihoz; gyors futárként előzheti meg testvéreinek képekkel magyarázó, ki nem kerülhető késedelmét. Képünk magyarázataul némi főpontokat mégis ujra kell érintenünk.

A kép azon pillanatot állítja élénk, midőn Párisban az ünnepélyesen bevonuló francia hadsereg Napoleon császár előtt léptet el. A császár a Vendôme-téren (hol az I. Napoleon szobrával díszített Vendôme-oszlop áll) foglalt helyet. Ott volt a császárné, a kis császári herczeg s az egész hivatalos világ is. A külön hadtestek parancsnokló tábornagyai a császárral átellenben állottak fel, míg hadtesteik elvonultak s azután a császár kíséretéhez csatlakoztak.

A első hadtest vezére Baraguay d'Hilliers tábornagy volt; a második hadtest élén Mac Mahon tbnagy lovagolt, a harmadikat Canrobert tbnagy, a negyediket Niel tbnagy vezeté. Az utóbbit rendkívüli lelkesedéssel fogadta a párisi lakosság. Mind a négy tábornagy arcképét ismerik lapunk olvasói.

Az ünnepélynek legjobb idő kedvezett eleinte, később egy kis zápor zavará meg, de azért a rend sehol sem bomlott meg s a párisi népség ki nem fáradt figyelemmel kíséré az elvonuló katonákat, különösen a sebesülteket, továbbá az elfogott osztrák zászlókat s ágyukat, mellyek a bevonulás rendében szintén szerepeltek. Maga Napoleon császár és tábornagyai is sűrű éljenzéseknek voltak tárgyai.

Ez volt, mint mondtuk, zárköve a rövid, de heves olasz hadjáratnak, — mellynek egyes részleteire azonban időszakonként még visszatérünk.

T Á R H Á Z.

Még egy szó Lisztről és a magyar zenéről.

Első felszólalásunk óta egymást érte a kisebb nagyobb mértékben avatott, rövidebb és hosszabb ellentmondás és óvás Liszt Ferencz fosztogató eljárása ellen, a magyar lapokban. Azokon kívül, a mik e lapokban mondatnak el, figyelmünket különösen felhívták Szénfy Gusztáv a P. Naplóban, gróf Festetics Leo a M. Sajtóban, Bartalus István a B. P. Hirlapban. Szóltak e tárgyról a bécsi s külföldi lapok is és feltűnő, hogy Liszt Ferencz új és mérész állítása sehol sem birt meggyőző erővel, ámbár Liszt tehetsége, fényes előadása, sőt nemesebb lénye mindenütt, még legszigorubb bírálójánál, az általunk is bemutatott francia Scudonál is, teljes elismerésre talált. A magyar felszólalások legtöbbje is kellő elismeréssel nyilatkozott Liszt multja s jelleméről. Csupán egy-két, foglalkozásuknál fogva tulfinom és ál-gyöngéd-ségű divatlapszerkesztő ijedt meg az első felhevülés pillanatában elmondott erősebb kifakadástól, feledvén, hogy férfiak között egy-egy erősebb szó is megjárja. Sőt mi a rögtön fellobbant haragot — habár kissé tulcsapongott is — igen természetesen találtuk. Ha valaki neked jó, még pedig olyan valaki, a kitől álmodban sem tettet volna fel az illy fosztogató tulajdonságot, s meg akar rabolni legkedvesb sajátodtól, vagy a mit legalább annak hittél, mióta a világon vagy — vajjon kívánhatni-e tőled, hogy rögtön a vivőmester parádés szabályai szerint parirozd a neked szánt vágást? Oda ütsz, a hova nem is gondolták. Hanem azután rendbe jösz s megvéded magad nyugodtan tisztességesen, a mint illik. „Természete a magyarnak, Hogy jus-sait nem hagyja“ Régi nóta, de talán még most is igaz.

Folytassuk ismét a háritó csapásokat; gyűjtsük az illetékes szavazatokat, hogy mindinkább kitisztuljon az eredmény. Lapunk tere nem enged meg hosszas vitatásokat. *Ujfalussy Lajos* urnak kezünk között levő hosszabb művéből, mint célunkra tartozót, közöljük e töredéket:

„A zene története mai napig azt mutatja, hogy a magyar nemcsak szereti zenéjét, hanem kezdve a fekete-ruhás osztálytól le az utolsó parasztig majd mindenki zeneszerző is. Mert tessék Liszt urnak közénk elegyedni, figyelmeztetni, s tapasztalni fogja, hogy majd minden összejövetelnél, hol magyarok mulatnak, több egyén akad, ki a cigánynyal a maga nótáját huzatja, mellyet, ha a barna zenész még nem tudna, eldanel előtte, betanítja a soha senkitől nem hallott, talán a fölhevülésben rögtönzött, sokszor gyenge, más-kor maradandó becsű nótákat. — Tudni kellene azt, hogy falukon bármi furcsa vagy botránys eset adja elő magát, a falu legényei s leányai rögtön verset és nótát szerzenek arról, a történet fennmaradását legalább egy időre így eszközözlendők: lévén a magyar nép konservatoriuma, a *csárda, fonoka és kalácsa*. Innen van az, hogy a szerző nevént mindig, legtöbb esetben sohasem tudhatni. És van-e más népek az a szokása, hogy zenészeit, mint ezt nálunk a paraszt is teszi, örökösén tanítsa? zenészt, a dal roszul kifejezett érzelmeire, árnyéklátára figyelmeztesse? Ezelőtt nem igen mert a legjobb cigány is zeneszerzőül föllépni, pedig a milly dicsekvő faj, mennyire mohón teszi vala azt, ha az őt fenekestől ismert magyar emberrel el tudta volna hitetni a nótát sajátjául. Csak az újabb fiatalabb cigányok támadtak fel gombakint zeneszerzőkül, a Kecskeméti-, Patikárus-, Sárközi-féle frissek, hiában bírnak a magyar taktussal, polka- és keringőszagukat azok. Maga a leghiresebb cigányzenész, Bihari, csak egy pár jó darabot szerzett.

A cigány eleitől fogva végrehajtó művész, zeneterjesztő vala. — Én csak annyit tudok a vidékemen lakó hiresebb barna zenészekről, hogy Martinovicot a közönség tevé nagygyá, s ő egyetlen darabot (a tánczra hires solót) forgatott át a „Schöne Minka ich muss scheiden“ német dallamból, a mit szemére is vetének; azonban tanító, különösen a boldogult Szirmay György, Liszt János s a most is élő Olchvári Pál, mindannyian zenészek, földbirtokosok s megyei tisztviselők valának. Boka sohasem lett volna az, a mi: ha előbb Ibrányi Ferencz, majd ifjabb Vay István s több mások nincsenek, kik szakadatlanul tanították, idomították a fogékony zenejátászt, s mutasson fel akárki egy csak meglehető szerzeményét ezen művészeknek. Bunkó Antal, Pocsí László, ha néha valamely nótát magukénak állítanak, mindjárt rá ismertünk, hogy azok mások szerzeményei.

Régibb időben leginkább a nép költötte a dalokat, az urak nem értek arra a háboruskodás miatt. A magyar szeretvén zenészeit, nevént a jelesnek sokáig emlegeti, dicséri az ifjabb kor előtt; miért nem tudunk hát csak a mult századból is cigányzene-szerző nevént? *) Holott Tinódi Sebestyén mint magyar vers- és zeneköltő ismertetik. Aztán miért kelljen csak a magyar cigánynak birni Liszt Ferencz szerint Indiákról hozott nemzeti nótával? Hiszen akkor a spanyolnak, németnek, tótnak, oláhnak, töröknek, cigánynak egy lenne a nemzeti nótája; s azon országokban, mellyben laknak, ezt kellene zenélniök; de nem úgy van, mert az minden nemzetnek a maga nemzeti dalát huzza, hacsak Liszt urnak nem tetszenék újból azt állítani, hogy a cigánynak annyi nemzeti nótája van, a hány népnél lakik, a mikor aztán minden zene cigány nemzeti zene volna.

Magára Liszt urra vonatkozólag azt kívánom még megjegyezni, miszerint nem elég, hogy valaki — mint ő — tökéletesen játszószék valamely zenét, azért — épen mint ő — még nem zeneszerző is egyszersmind, mert hiszen ismert művekből áttett nehéz változatait, s az esztergami főtém-

*) Gróf Fáy István ur, multkor közölt levelében többeket emlit, s a „Régi magyar zene gyöngyeiben“ is többek műveit adta ki. A kérdés csak az volna: vajjon igazán sajátjuk volt-e, a mi az ő nevént alatt járta be a világot? — Liszt Ferencz munkája nemcsakára magyar fordításban is meg fog jelenni. Szerk.

plom fölszentelési ünnepélyére készült egyháziénekét talán maga sem tartja maradandó becsű műveknek? — De még nem elég *benn születni*, hanem *benn is kell lakni* azon országban, mellynek jellemét, szokásait, tehetségét híven akarjuk vázolni; s még akkor is minden osztályt tűzhelyénél kell látogatni s megismerni, nem pedig az ember párszori rövid bebukkanása tiszteletére adott ünnepélyeknél; aztán én sok zeneszerzőt ismerek a javából, de ezek egyike sem tökéletes zenejátászt, érti a zenét mindnyája, de érti a *jellemet* is, mellyet bele is tud önteni nótájába; a főnebbi okoknál fogva tehát Liszt urat a magyar zene megítélésében s annak a cigányok nyakába akasztásában, illetékes birónak el nem ismerjük. — Ó-Pályi, sept. 12. — *Ujfalussy Lajos*.

A tárogató nevű magyar hangszer nyomai Nyitrán.

A Vasárnapi Ujság f. é. 15-ik számában egy czikk jelent meg, mellynek czime: „*Tölem is egy szó a sok szóra*,” — gróf Fáy Istvántól. E cikkben a következő sorok olvashatók: „Ugyan miért nem akad ember országunkban, ki édes eleinknek historiai dicső hangszerét, a tárogatót, igyekeznék fölfedezni? A tárogató, igaz, többé nem létezik, de azért egészen el nem vészett. Nyitrán még nemrég fújták gróf Károlyi Lajos installatióján. Miért nincs ember, ki azt Nyitramegyében kipuhatolná, hogy ki fujta a tárogatót? Nem nehéz volna Nyitrán kitudakozni, ki fujta e hangszer a banderiumban? Csak meglegyen a hangszer, és hangot adjon, a többit cigányaink majd kifujják rajta, ha a hangszer természetét megismerik. A tárogató egyenesen Ázsiából jött ki eleinkkel. A magyar zene lelke a hegedű, és, mint mindig hallám szüleimtől, a tárogató.”

E szavakra következő felvilágosítással kedveskedik a magyar közönségnek egy Nyitrán lakó tisztelt hazánkfia, kinek szavai teljes hitelt érdemelnek: „A tárogató egészen el nem vészett, mert az *Nyitrán csakugyan feltalálható még*. Magam is hallám azt deák koromban fujni Palugyay Imre nyitrai püspök beigtatásán. A nyitrai tárogató a Ligats-család tulajdona, apáról fiura száll, és ezek birtokában feltalálható. Ligats-családbeliek fújták e hangszer a banderiumban. A Ligatsok szegényebb sorsu, becsületes nyitrai magyar polgárok, kik tót ajkuakkal házasulván, nagyobb részt már eltótosodtak. Azon becsületes Ligats nevű polgár, kinek e hangszer birtokában van, apjától örökölte azt, és fujni is tudja úgy, a mint azt apjától gyermekkorában megtanulta. Hangszerétől megválni nem akar, — de különben nem is nagy baj, mert a jelen tárogató Nyitrán készült a régi megromlott tárogató után, és a mester, ki azt készíté, még maig is él, s mint esztergályos-mester-ember keresi mindennapi kenyerét.” — Ugy hiszszük, hogy azok, kik e hangszer feltalálásában fáradoznak, örömmel veendik e rövid utmutatást, mellyért mi köszönetet mondunk a beküldő urnak.

Irodalom és művészet.

△ (*Uj ifjusági vállalat*.) Remellay Gusztáv jövő karácsonytól kezdve, minden sátoros (norma) ünnepen egy-egy gyermekbeszélyt fog kiadni, olly választással, hogy ez által hazánk ifjusága mulatva tanulja meg honunk történetét. Az első kötet szent István, a 2-dik szent László, a 3-dik és 4-ik Béla s így tovább egész a mohácsi vészig. A „Szent István“ czimű első kötetet helybe küldve meg fogják kapni mindazok, kik „*Ifjusági regényeire*“ előfizettek.

+ (*Thali Kálmán „Zengő liget“*) czimű lyrai és újabb elbeszélő költeményei 2 kötetben megjelentek. Az első kötet gr. Wass Ottiliának, a szépetehetségű ironőnek, a második kötet pedig Vörösmarty Ilonkának, a „Szép Ilonka“ költője költői lelkű leányának van ajánlva. A fiatal szerzőnek ez új versgyűjteményében több csinnal és melegséggel irt hazafias érzelmű költemény is található. Kiállításra igen szép. Ára borítékba fűzve 2 ft., diszkötésben 2 ft. 80 kr. újpénzben. Szerző egyike tehetséges fiatal költőinknek; egyes műveit lapunk olvasói is ismerik.

+ (*Bus Vitéz*), kinek „Szellemi Comfortable“-ja elég nagy keletnek örvendett, „*Pikantériák*“ czimű újabb humoristikai munkáit adja ki. Előfizetési ára a két kötetnyi „humoristikai mindenfélének“ egy új forint, október 15-ig. Az előfizetések szerző neve alatt czukor-utca 6. sz. alá küldendők be. A megrendelt példányok november folytán lesznek szétküldendők. A ki nyolcz előfizetőt fog. fáradozása szives elismerésül köteles lesz egy tiszteletpéldányt elfogadni.

+ (*Marikovszky Gábortól „Költeményfuzér“*) jelent meg Szilády Károlynál Kecskeméten. Ez azon munka, mellyre még a mult évben „Tavaszi virágok“ czime alatt előfizetés volt hirdetve. A 220 lapra terjedő munka bolti ára 1 ft. 25 kr. upp.

+ (*Ormosi Bertalan előfizetést hirdet „Magyar románcok“*) czimű, száz románczot és balladát tartalmazó könyvre, mellynek tiszta jövedelmét dr. Grossnak Nagy-Váradon emelendő emlékszoborra szánta. Előfizetési ár 1 ft. 50 kr. upp., mely Pestre Herz János nyomdájába küldendő be. A munka f. é. december 1-jére jelenik meg.

+ (*Vecsey Sándor újabb költeményeit*) szintén előfizetés utján adja ki. A 12 ivre terjedő s diszkidásban nov. 1-én megjelenendő munkának előfizetési díja 1 újft., melly a szerzőhöz (Pesten, lövész-utca 10. sz.) f. okt. hó 24-ig beküldendő.

+ (*A Szent-István-Társulat*) kiadásában megjelent: „Magyar szentek legendái a carthausi névtelentől.“ Bevezetéssel s nyelvjegyzetekkel ellátta Toldy Ferencz. A könyv XVI és 165 lapra terjed 16-rétben.

+ (Magyar László „Délafrikai utazásának“) első kötete, melyet a magyar Akadémia ez év elején adott ki, most német fordításban is megjelent.

+ (A „Sárospataki Füzetek“) harmadik évi folyamának második füzetje megjelent, következő tartalommal: „A hegyi predikáció“ (ekszegetikai kísérlet), Peti Józseftől; „Vermigli Martyr Péter“ (második közlemény), Pápay Imrétől; „A gömöri hely. hitval. egyházmegyét, egyházmegyei s egyházkerületi törvényhozás utján kötelező kormányzati szabályok;“, „Protestans irodalmi szemle“ (Nagy Péter konfirmációi kisebb katedjának, Zsarnay Lajos apologetikájának, a „különféle papi dolgozatok“ s „kecskeméti protestans közlöny“ ismertetése); „Öszinte szó a sárospataki énekharhoz, Gáspári Jánostól; „Az alsózempléni egyházmegye népiszkolai választmány Sárospatakon tartott közértekezletének jegyzőkönyve (april 27-dikéről); „Hivatalos tudósítás a sárospataki ref. főiskola 185°/_o évi állapotáról,“ Szeremlei Gábor közgazgatótól.

+ („Irány-cikknek nők számára.“) Ily című munkára nyit előfizetést Szabó Richard, a „Divatcsarnok“ szerkesztője. Ez iránycikknek, mondja a program, a női lélek, szív és kedély nemesítésére, hivatásuk betöltésének buzdítására, elméleti és gyakorlati életük képezésére vannak irányozva. Fialtal leánykák épen úgy, mint érett kora nők tanulsággal olvashatják e könyvet, mely a női olvasmányokban szegény irodalmunkat kétségkívül gazdagítani fogja. — A munka díszesen kiállítva, 10 nyoleczdrét iven novemberi vásárkor fog megjelenni. Előfizetési ár bérmentes szétküldéssel 1 ft. 60 kr. ujp. Tíz példány után egy tiszteletpéldány jár. Előfizethetni november 10-ig szerzőnél (Pest, országút 6. sz.) és minden könyvárúsnál.

+ (Nagy Miklós ur), ki a közelebb elhunyt Gyulayval a „Magyar- és Erdélyország historicus tájképei“ című vállalat kiadására egyesülve volt, mint „B. P. H.“ írja, vállalkozó társa haláláról értesülve, Erdélyből Pestre érkezett, innen Bécsbe menendő oly czélból, hogy a nevezett vállalat ügyét az előfizetők teljes megelégedésére rendbe hozza. Minthogy a 20 képre tervezett egész vállalatnak csak felére t. i. 10 képre történt az előfizetés, e tiz kép pedig már készen van, a kielégítést az előfizetők bizton várhatják. A vállalat 2-ik felét képező 10 kép kiállíthatása végett Nagy Miklós ur, mint értesültünk, egy pár külföldi fővárosban szándékozik lépéseket tenni, és pedig Párisban és Londonban.

△ Megjelent Szegeden Burger Zsigmondnál: „Utmutás a honisme gyakorlati előadására, néptanodai oktatók számára, Görbrich F. után fordította s eredeti gyakorlati függelékkel ellátta Kempelen Győző.“ A m. vallás- és közoktatásügyi miniszterium egy rendeleténél fogva, a tanítóképezdéknek megszerzés végett, ugyszintén a tanképességi vizsgát még ki nem állott tanítóknak önművelésre s előkészítésre ajánlatott. A könyvhöz 6 ábra is van csatolva, melyek közt van Dunakesz község beltelkének s határanak térvázlata, továbbá Pestmegye, és végre Magyar- és Erdélyország térképe. Ára e hasznos könyvnek 1 ft., melyre különösen a tanítók figyelmét hívjuk fel.

+ (Scribe és Legouvé „Tündérüjjak“) című 5 felvonásos művét, melyet Feleki magyarra fordított és ugyanő jutalomjátékaul választott, október 10-én adják először nemzeti színpadunkon.

+ (Helfy Ignác hazánk fia), ki Olaszországban több év óta mint tanár működik, most legrészletesebb műveinkből anthológiát akar kiadni olasz fordításban. A „Hölgyfutár“ valószínűleg tartja, hogy a magyar Akadémia segédkezett nyujtand Helfynek e terve kivitelében. Ha e segélynyújtás, mi ohajtandó volna, teljesül, nevezett hazánk fia három kötetet fog kiadni. Az első magyar nyelvtan leendő, a második: gyakorlatok hazai történelmünk és földrajzunkból, a harmadik: költői művek gyűjteménye.

+ (Engerth Vilmostól), a budai József-ipartanoda rajztanárától rajziskola jelent meg kezdők számára. Négy füzetből áll: az első mértani mintarajzokat, a második ékítményeket, a harmadik főket, a negyedik tájképeket tartalmaz, füzetenkint 10—10 lapon. Egy-egy füzet ára különvéve 50 ujkr., mind a négy füzet együtt 1 ft. 50 ujkr. Kapható szerzőnél (Pesten, ujtér 10. sz. a.) és minden könyvkereskedésben.

— (Nyissnyay Gusztáv összes zeneműveinek) 8 füzet 64 db. kiadását megkezdte. Az első füzet „Dalvirágok, Petőfi Sándor ismeretlen sirjairól“ címmel épen most hagyá el a sajtót. Tartalmaz 11 népdalt, ára: 1 ft. uj p. Az előfizetési pénzek a szerzőhöz — Nagy-Kőröse — küldendők.

△ (Pázmány Péter sirja meg van találeva.) A „B. P. H.“-ban olvassuk a következő sorokat:

„Sietek a t. közönséggel tegnap városunkban a Sz.-Márton püspökhöz címzett társaskáptalani templomban a föoltár lépésője előtt Lippay György és Szécsényi György, mai nap pedig halhatatlan Pázmány Péter esztergomi érsek sirjainak fölfedezését közölni. Nt. Knauz Nándor káplán ur és magyar tudós társasági levelező tag történelmi kutatásának köszönhető ezen eredmény; ki azon adatok után, melyek Schmith „Archiepiscopi Strigonienses“ című munkájában és Lippai György érsek végrendeletében előfordultak, méltán következtethette a dicsőült egyháznagyok sirjainak a templom föoltára előtt létezését. A szentély falában az oltárnak ugynevezett epistolareszével részsutis irányban egy márványtábla következő felirással található: Tribus Magnis Hungariae Columnis. Petro Pazmano S. R. E. Cardinali, Et Archi-Episcopo Strigoniensi: Georgio Lippai Etiam Archi-Episcopo Strigoniensi: Georgio Szécsényi itidem Archi-Episcopo Strigoniensi, Patriae Patribus:

Quorum Veneranda Ossa Hac Requiescunt In Fossa, Posuit Hunc Lapidem Gratitudinis Ergo Illustris S. R. J. Princeps Paulus Esteras, Regni Hungariae Palatinus Anno Domini MDCCX.

E szavak értelme világos ugyan, de a sírok helye tüzetesen még sincs

meghatározva. Kémlés okaért ázni kellett tehát, és mint főnebb említve van, ez szerencsés eredménynyel történt. Az egésznek kimerítő bővebb leírását Knauz Nándor ur tollából binonyosan nemsokára venni fogjuk; ezért mi jelenleg csak rövid megérintésre szoritkozunk. Lippai György (esztergomi érsek 1642—1666), Szécsényi György (esztergomi érsek 1685—1695) koporsóin kívül betük olvasható állapotban, belül csontok, mellkereszt találtak. Pázmány Péter (esztergomi érsek 1616—1637) koporsóján nincs fölírás, sem belül mellkereszt; azonban dönthetlen okaink vannak, melyekből tudjuk, hogy ezen koporsóban Pázmány Péter földi maradványai nyugosznak. A koporsóban a hulla veres szegélyű és gombu fekete talárisba van takarva, fején ugynevezett papi négyszögű sipka, haj és szakál jó állapotban, az arczon pedig méltóságos kemolyság tünt szembe. — Mindezekről hivatalos jelentés küldetik Esztergomba, honnét ő eminentiájának e tárgyban utólagos rendeletei váratnak.

+ (Danielik János kanonok ur) külföldi utazásából visszatérve, tapasztalatait azokkal együtt, melyeket harmad éve keleten gyűjtött, sajtó útján nemsokára közléteendi.

Egyházi és iskolai hírek.

△ (Lonovics József püspöksége 25-ik évét tölté be), melynek emlékét Bécsben sept. 14-én zajtalan s külfényt nélkülöző, de azért magasztos egyházi ünnepélylyel ülte meg. Az egyházi szertartás reggeli 10 órákor kezdődött a melki apátság bécsi házában díszes kápolnájában. Jelen voltak, különösen csak ez ünnepélyre Veszprémből fölutazott Koroncs s Bogcha kanonok urak és nmgu de Luca Antonin pápai követ. Az újatatóskodók sorában látható volt a bécsi legfelsőbb törvényszék érdemdu két magyar tanácselnöke, mélt. Torkos Mihály és Lipovniczky Vilmos urak. Az ünnepélyt fényes lakoma követte, melyen az ünnepét ült háziur pápa ő szentségét köszönté fel, mire a nmgu pápai követ felelt s beszédét magyarul kimondott éljen-nel fejezte be. Erre a vendégek hangulata kibontakozván eddigi komoly ünnepélyességéből, az ujjongó öröm színét öltötte magára s az egymást érő kölcsönös felköszöntésekben találta élethű kifejezését s határt nem ismerő lelkesedésben tört ki a közérzület akkor, midőn gr. Széchenyi Istvánnak, honunk javát buzgón ohajtó fia, gr. Széchenyi Béla az ünnepét ült főpapot szép beszédével felköszönté, a melyre feleltében a felköszöntött főpap többek közt azon forró ohaját is kifejezte, vajha a fiatal gróf atyját a gondviselés hazájának és családjának mielőbb visszaadná. (P. N.)

— (Hajdu-Dorog), sept. 9. (Templom-szentelés.) Magasztos czélu hely fölszentelése vitetett véghez e városban f. hó 8-án nmélt. Bartakovics Béla, egri érsek ő excja által. E buzgó főpásztor tevékenysége, kinek bőkezűsége által eddigelé már több egyház épült fel, tekintvén, hogy e városban a római katolikusok száma alig halad meg százat, részökre egy szép imaházat emeltetett. — A főpásztor az ünnepély előtti napon érkezett még Lévay nagyprépost, Máriásy kanonok s több lelkész kíséretében. Künn a határban, valamint benn a városban, a helybeli g. e. esperes ihletett szónoklattal fogadta. A szertartás végeztével, melyből pocs-petri lelkész kenetteljes beszédét ki nem feledhetjük, következett a pazarfényű lakoma, hol egymást érte a sok lelkes felköszöntés. — A tánczvigalom oly élvodus volt, hogy hasonlót e vidék kisebb városai csak igen ritkán mutathatnak fel. A jelen volt hölgyek bájai, kik e vidékről számosan jövének össze, s a fesztelenség, mely e vigalmat leginkább emelé, csak arra emlékeztetett, hogy egy hajduvárosban s valódi magyar hölgyek körében vagyunk. Szünet után jótékony czélra felajánlott művek játszottak ki, melyekért hálás köszönet azon áldozatkész hölgyeknek, kik e művek elkészítésén fáradoztak. z.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

△ (Uj találmány.) Veszprémben Koszta Lajos ur szabadalmat nyert légyfogó készülékre, mely egészen az ő találmánya.

+ (Durrano-papiros.) Darmstadtban durranó-papirt találtak föl, melynek állítólag még nagyobb ereje van, mint a lögyapotnak, s a löport egészen nélkülözhetővé teszi. Darmstadt mellett kísérletet tettek az uj találmányról, kösziklát hányatván vele szét, mi tökéletesen sikerült is. Azonban szerencsétlenség is történt. Ugyanis a fellobbanás nem elég gyorsan történvén, az idő előtt oda siető munkások közül többen sérülést szenvedtek. Ha a durranó-papirosnak hadi czélokra használhatósága is bebizonyul, úgy Schwartz Bertalannak világhírűvé vált találmányát, a puskaport, valószínűleg ki fogja szorítani eddigi fontosságából.

△ (A győri téstagyár) igen szép sikerrel működik. A Dunafejedelemségekbe is jókora mennyiséget küld ki. Tarhonyját és makkaroniját igen dicsérik, mely kapható Pesten is a váczai-utczában Tunner kereskedésében.

△ (Lótenyészési díjak.) Szegszárdon f. hó 10-én ment végbe az állampénztárból engedvényezett díjak kiosztása. Versenyre 41 ló jelent meg és pedig anyakanca csikájával álladalmi hágóhelyekről 20, magánhágatásból 11, hároméves kanca állami hágatásból 6, magánhágatásból 4. Ezekből 10 ló találatot díjra érdemesnek s tulajdonosaik kaptak: Orbán János Ataláról Somogyból 25 aranyat; Balias Imre Fonórol Somogyból 15 aranyat; Puska György Göllérol Somogyból, Végh János Taszárról Somogyból, Hajdek János Felső-Nánárol Tolnából, Wenk János Zombárol Tolnából, Deres János Göllérol Somogyból, Orbán Lőrincz Ataláról Somogyból, fönnevezett Puska György és Márton Albert Göllérol Somogyból fejenként 6 aranyat. Egészben véve 88 arany osztatott ki és ezenkívül két lótenyésző dícsérő elismerést kapott. Tehát a szegszárdi versenyhelyen is Somogy nyerte el a pálmát. Mint tapasztaltuk, a pesti gyepen is többnyire somogyi lovak nye-

rik a parasztagadák számára kitűzött díjakat, mi oda mutat, hogy minden fáradságnak és nemesb törekvésnek megvan a maga „arany“-gyümölcse!

△ (A Berettyó- és Ér-folyó szabályozását), mint a Berettyó- és Ér-szabályozási egylet jelentéséből kitűnik, két év múlva be fogják fejezni.

Közintézetek, egyletek.

○ (Életbiztosítás.) Az Első magyar általános biztosító-társaság életbiztosítási osztályára nézve legfelsőbb helyről lejött már az engedély, mely tehát nemsokára életbe fog lépni. Ez által hazai intézeteink köre ismét nagyjábólodott s most magunk bírunk azzal, mit eddig csak a külföldi életbiztosító-intézetek után ugyiszólva névleg ismertünk. Reméljük, hogy valamint a tűz- és jég-biztosítás, s ezek jótéteményei csak azóta honosodtak meg nagyobb terjedelemben hazánkban, mióta azt itt egy hazai társulat kezeli: úgy az életbiztosítás is mielőbb nagy kiterjedést fog venni ugyanazon hazai társulat kezelése mellett.

○ (A Sajóvölgyi gazd. egylet tagjai) sept. 18-án Miskolczon, gr. Serényi László elnöksége alatt, előleges ülést tartottak, mellyen az alapszabályok fölolvastása után elnök urat a társulat alapítása körül tett érdemei elismerésül állandó elnökül megválaszták, s megbízták az egylet végleges megalakulása létesítéséhez szükséges lépések megtételére.

○ (Tudakozó-intézet) nyílt meg legközelebb Kolozsvárot.

Közlekedés.

○ (A villanytávíró-vonalok), valamely természeti befolyás következtében, Belgiumban, Németországban s újabban Franciaországban, némelykor egészen megtagadják a szolgálatot, — villanyszikrákat visznek be az állomások hivataloszába. A párisi Akademia bizottmányt nevezett ki e tűnemény okainak kipuhatólására.

○ (Távíró.) Mohács és Pécs közt egy egylet távíró-állomást nyitott meg, korlátolt napi szolgálattal.

○ (Csatorna.) Az orosz kormány azon tervvel foglalkozik, mint lehetne a legrövidebb vonalon s a legkevesebb költséggel a Fekete- és Kaspi-tengert csatorna által összekötni.

○ (Az utakat Erdélyben) nagyszerű mérvben fogják építeni, mellyek ott nagy elhagyatottságban vannak.

M i u j s á g ?

— (Pesten a ferencvárosi elemi főiskola) ünnepélyes fölszentelése okt. 4-én d. é. 10 órakor fog nagys. Szántófy Antal prépost és esperes által megtartatni.

— (Egy nagy hazafi temetése.) A munkás és ernyedetlen hazafiaknak, a buzgó keresztyéneknek, a leghüségesebb férjek és leggondosabb apák száma ismét kevesbült egygyel. Nagymélt. Ebeczki Tihanyi Ferencz Temesi gróf, es. k. val. belső titkos tanácsos, volt septemvir ő excellentiája nincs többé; kimult az országszerte ismert hazafi s vele összeomlott a protestans egyháznak egyik törhetlen oszlopa. — A nagy lélek élete utolsó perczéig a legélénkebben működött a már törődött testben. September 16-án reggel 7 órakor hunyt el a fedhetlen jellemű térfiu. Halála nyugott, csendes s 70 éves életéhez illő volt. — Sept. 20-án tartatott a gyász-istentisztelet a megboldogult felett kedvezet lakkhelyén Ebeczken, (Nógrádmegyében). Roppant népgyűlt össze, nem csak a nevezett faluból, hanem a környékből is; ép annyi uri család, mint köznép. A gyász istentiszteletet nagy-kürtösi lelkész tiszt. Raphanides ur nyitotta meg a nép számára tartott imával és rövid szónoklattal. Ezután nt. Székács J. ur, pesti lelkész, rövid de velős beszédet tartott a megboldogult fölött, ezt a már előbb is két ízben hangzott ének követte, mellyet a környékbéli ének- és iskolamester urak végeztek. — Másnap sept. 21. az Ebeczktől mintegy 2 órányira fekvő kis-csalomjai egyházban az ottani lelkész tiszt. Schvechla ur, a sirbolt előtt pedig nt. Székács ur szónokolt, mit a megboldogultnak, maga által előre kiválasztott helyre tétele követett. Mindezek után Székács ur bucsuimát mondván, a sirbolt ajtaja bezárattott s a gyászmenet eloszlott. — Béke és áldás lebegje körül nyughelyét az érde-meiben megöszült igaz magyarnak! — A temetés a megboldogult rangjához illő fénynyel ment véghez. Az elhunyt fölött gyász-istentiszteletet fognak tartatni: Pesten, Nagykürtösön, Zelenén, M.-Pályiban, Ócsán és Kis-Csalomján. — Nagy a veszteség, melly halála által különösen a protestansokat érte; most nyílt volna tér, mellyen a boldogult tudományával s tapasztalataival működhetett volna. — E veszteséget enyhíti azon remény, mellyet az elhunyt gyermekeibe helyezhetünk, kik bizonyosan minden erejüket és igyekezetüket arra fogják fordítani, hogy a Tihanyi névhez méltók legyenek. — y.

△ (Valami Pozsonyról.) Pozsonyról írják a „P. N.“-nak, hogy tekintve a város külalakját, alig sejtene, különösen az idegen ember, miként Magyarországon koronázási város, annyi dicső magyar országgyűlés színhelye az, minek kövezetét tapossák lábai. A város bejárásainál ott áll ugyan a német és tót után harmadik és utolsó helyen a felirat: „Pozsony sz. kir. város,“ de az utczák sarkairól mindenütt védkép eltűntek a magyar feliratok. S van ezen városnak egy felreáltanodája. A közönség nagyobb részénél alkalmasint feledékenységre ment már, hogy ezen tanodának alapját az 1847/48-iki országgyűlés úgy alsó mint felső tábláinak több lelkes tagja által eszközölt, sok ezrekre menő pénzügytelékvettette meg. S most ezen tanodában a magyar nyelv — rendkívüli tantárgy gyanánt adatik elő, holott a tanulóifjúság, melly közt mult évben 187 magyarországi, 84 más koronatarományi volt, valószínűleg csak olly sikeresen haladna elő tanulmányaiban (ha nem sikeresebben), ha

előadási nyelvül a magyar használtatnék, mint most, midőn az kizárólag német. Bizton reméljük, miként a ns városi tanács s választott község Ó Fel-sége legújabb rendeletei s Pest városa dicséretes példája nyomán e tárgyat komoly figyelmére fogja méltatni. Az „országgház“-nak hivatalosbakká átváltoztatott helyiségei e napokban lőnek elfoglalva a ss. kir. helytartóság személyzete által. Vajjon nem volna-e a tartozó kegyeletnek, a magyar közönség által bizonyosan hálával fogadandó szép kifejezése, ha a magyar Akademia az utók számára legalább egy kis ércztáblával jelölné meg a helyet, hol az ezen nemzeti intézetnek lételt adó teremő szó 1825-ben Széchenyi ajkairól ellebbent? —

+ (Hegedűsné sirjához) naponkint járnak ki nők és férfiak a fővárosból, megkönyezni a korán elhunyt fiatal művésznőt. Sirja egészen el van halmozva koszorúkkal. Sirkő felállítására is tervben van, s hiszszük, hogy nemsokára létesülni is fog. E czélből Zimay fiatal zeneszerző „Hegedűsné emléke“ című zeneművet adand ki.

+ (Hegedűsné élethű arcképe), mit Telepi festett, férje Hegedűs Lajos a nemzeti muzeumnak ajándékozta. Dunaiszky szobrászunk pedig az elhunyt művésznő holttestéről gypsöntvényben vette le arcképe, hogy mellszobrot készíthessen utána.

+ (A bécsi udvari színházat) bérbe adni szándékoznak. A bérleti összeg 150,000 ft. lenne évenként.

+ (Prepilicsay Sámuel), a „Tudományos Gyűjtemény“ egykori munkatársa s utóbb szerkesztője, Aradon sept. 22-én 66 éves korában elhunyt.

+ (A Kazinczy-ünnepélyre) a magyar Akademia nagyban készül. Az ezen alkalomra készült emlékpénz, mint a „P. N.“ írja, igen szép és becses mű. E halhatatlan írónk dombor mellképén az arczvonások hűsége mellett a kivitel rendkívüli szabatosága és finomsága meglepő. Kapható lesz aranyból, ezüstből és bronzból. Az arany érem 100, az ezüst 10, a bronz pedig másfél pft. lesz.

+ (A magyar írói segélyegylet eszméje), alig hogy ujolag szóba hozott, már is mindenfelé élénk viszhangra talált. A rimaszombati kaszinó részvényesei, mint a „P. Naplóban“ olvassuk, nemcsak szerencsekívánatukkal üdvözlik előre is a hazafiúi eszmét, hanem sept. 18-án gyűlésileg is elhatározták, hogy a rimaszombati kaszinó a megalakulandó magyar írói segélyegyletnek tehetségéhez képest munkás részvényese is lesz.

+ (A Kisfaludy-szobor) ang. 26-án B.-Füredre érkezett. — A balatonparti vasutvonali munka, melly egy ideig meg volt akadva, ismét kezdetét vette. Bolgáron, hol állomás leend, — kutat ásatván a vasutttársaság — egy gazdag forrásra akadtak, melly vegyészek állítása szerint tökéletes mása a „parádnak.“

+ (Curiosum.) Budán lakik egy kézműves, ki már Isten kegyelméből negyven évet töltött ott, s még sohasem volt Pesten! E különönség hihetlenné látszik ugyan, de igaz; a különönség régi ismerősei is bizonyítják.

+ (Lakatos Sándor tánczművész.) „Győri kézfogó“ című táncot szerzett. Zenéjét Svastics írja.

+ (Döbler bűvész) Bécsben szándékozik állandóan megtelepedni. Onnan valószínűleg lerándul koronkint Pestre is, mutatványait bámultatandó.

+ (Kecskeméten műkedvelő-társulat alakult), melly azon szép célt tűzé ki, hogy a jul. 25-ki zivatar által megcsontított ref. egyház tornyának költségei fődözésére valami összeggel járulhasson. E végből adá sept. 15-én Szigligeti „Szökött katonáját,“ méltánylandó sikerrel. A színház, mint a „Napkeletnek“ írják, annyira megtelt, mint még tán soha, a legjelesbb művészek szereplése alkalmával sem.

+ (Humboldt-alapítvány.) Berlinben az elhunyt nagy természettudós Humboldt Sándor emlékére „Humboldt-alapítványt“ hoznak létre, mellyből mindazon — bármely nemzetbeli tudós — ki a Humboldt által művelt irányban kitűnő tudományosságot fejt ki, tovább munkálódásában segélyeztetni fog. Dr. Ritter Károly híres földíró és magyar akadémiai tag Berlinből Hunfalvy Jánoshoz intézett levelében tudósítja az Akademiát ez ügyről s felkéri annak elősegelésére.

+ (Balaton-Füreden) az idei fürdői idény alatt junius 1-től sept. 15-ig 1073 vendég fordult meg. Ha B.-Füred külföldön volna, e számot most bizonyára tizszereze irhatnók.

+ (Gyógysszer a hideglelés ellen.) Belgiumban azon fölfedezést tették, hogy a zöld vagy száraz komló theakint megfőzve s használva igen hathatós szer a hideglelés ellen.

+ (Az idej szüret ellen igen sok panaszt hallani.) A budai szőlőbirtokosok is olly savanyu képet vágnek, mintha eczetet ittak volna. Egy szőlőbirtokos, kinek tavaly 1100 akó bora volt, most csupán 34 akót szűrhetett. Egy tétényi szőlőtulajdonosnak pedig, ki mult évben 300 akót szállított pinczéjébe most csupán egy árva akó bora termett. Hova lesznek a szegény borivók!

+ (Jótékony czélu tánczszigalom.) Székely-Udvarhely polgárai, mint a „Nefeletsnek“ írják, a mult évben egy leánynevelde megalapítását tervezték, azonban létrehozatala akkor nem sikerült, s egyszerre megakadt minden mozgalom, mig végre Bacom Ádám helybeli derék ref. lelkész élére állt az ügynek, s a nevelde alapítójának megvetésére mult sept. hó 1-én casinos dalidót rendezett, melly a költségek levonása után 435 ft. 72 krt. jövedelmezett. Ezen a tervben levő leánynevelde alapítójának megvetésére szánt összeget Fekete Sámuel ur 500 ftra egészítette ki.

○ (Kontra Jossi híres betyár), kinek fejére, mint a „P. L.“ írja, 500 ft. volt kitűzve, Gabas faluban (Slavoniában) éjjél táján a hajduk kezébe esett. Hatalmasan védte magát, s csak akkor birták elfogni, midőn egy golyó halálosan találta.

+ (Szabó József színigazgató ellen) erősen kikel az „A. Híradó,” mert az aradi színpadon kutyákat és majmokat szerepeltet. Szabó ur, ki oly ritkán van Aradon — mond a nevezett lap színi — ügyünknek csak hátramoszditó-jaul tekintendő, mert csak nem sorozhatjuk érdemei közé azt, hogy az egész nyári időnyre reánk tukmált bírálaton aluli német bohózzati társulattal, perzsa kötél-tánczosokkal, végül pedig kutyakomédiával igyekvék eleget tenni hazafiúi s magyar színigazgatói kötelességének. — A szegediek is elmondhatják színházukról, hogy „adtál uram esőt, de nincs köszönet.” A dalműi előadásokon németül énekelnek, s ha az ember felvonások közt ki akar menni a színházból, „retour-karte“-t nyomnak markába.

△ (Hiába, Pest csak Pest!) Annyi itt az orvos, sebész, bába, borbély, patika, hogy lehetlen meghalni, hacsak véletlenségből nem. Volt ugyanis Pesten 1858 végén: 184 polgári s 18 katonai orvos, 60 sebész, 11 fogorvos, 14 nyilvános gyógyszerész, 31 sebészi borbélyműhely és 195 tanfolyamzat végzett bába.

+ (Szólnok vidékéről) írják a „P. Naplónak”: „Nem kis aggodalmat okoz itt a pesti magyar gymnasium igazgatójának azon jelentése, hogy egy osztályba 50 tanulónál többet felsőbb rendeletnél fogva föl nem vehet; hiszen ezen szám magából Pestből is igen bőven kikerül: hova vigyók tehát mi magyar pestvidékiek gyermekeinket tanulni? Nem tudjuk, áll-e ezen számszorító rendelet a pesti német gymnasiumra nézve is; de ha áll is, a német tanuló könyven segít magán azáltal, hogy fölvéti magát a budai német gymnasiumba; hova menjen azonban a magyar ifju, ha ő iskola-osztályában történetesen az 51-ik fogna lenni? Megújulva látjuk a mult iskolai év elején előfordult jeleneteket, midőn sok szülő ezen számszorítás miatt, fiát a német gymnasiumba adni nem akarván, sőt a német nyelv nemtudása miatt nem is adhatván, kénytelen volt visszavinni falura, és tán egy egész esztendőn át nézni nem csekély szívifájdalommal, mint növekedik ugyan gyermeke a korban, de nem a tudományban; és midőn sok fiu sirt, hogy a magyar gymnasiumból kiszorítottván, olly gymnasiumba utasított, mellynek tannyelvét nem tudja.”

⊙ (A cholera Mecklenburgban igen nagy pusztítást tesz.) Beköszöntött az több németországi tengeri fürdőbe is, honnét a vendégeket szétugratta.

Vidéki levél a bécsi levelezőtől.

Nagy-Körös, sept. 26-án. (Szép és jó leányok. Zenészek, tanárok. Gítár, dalárda. Új czim egy új lapnak. Az apró poéták.)

A mint látja, nyakamba vettem szép Magyarországot, egyik nagy városból a másikba, azaz: Nagy-Abonyból Nagy-Körösre; benéztem ebbe a jó kálomista városba is, meglehet úgy mint Bolond Istók Debreczenbe, de bizonyára nem mint Bölcs Salamon, a sok ok közül már csak annál az egy-nél fogva sem, mert az öreg ur előtt semmisen volt új a nap alatt, itt pedig a járda, fürdő, mintakert, sétány, ápoloda s még egyéb intézet, mik igazán nagyvárosi szint kölcsönöznek Körösnek, mind új, csak illusztrációt képeznek a régi jó dolgokhoz, a régi vendég szeretethez, s csak szivességhoz, melly szép virágoknak mindig gazdag földje volt e város. Nem is képzeli, hogy millyen hatalmas jó dolgom van itt nekem! már háromszor ettem valóságos töltött káposztát, s hogy lelkesedésemben tul nem csapongok, azt azon dicséretes tulajdonságomnak köszönje, mellynélfogva én mindig szerényen lépek a háttérbe, mikor magamnál érdekesebb tárgyakról adatik alkalman beszélni. Kedvem volna önnek Körös leányairól mondani el véleményemet, azaz: elragadtatásomat, lelkesedésemet olly nőkről, kik ép olly elméek, mint a milly dolgozó, ép olly csinosak, mint a milly szorgalmasak s irodalom-pártolók egész az önmegtartóadásig, mi egyes olvasmányokra nézve nem látszik tulzott állításnak; kedvem volna még egyébről is megemlékezni, de mérsékletemnek ismét fényes jelét vélem adni, midőn arról nem beszélek, mire legjobban rájárna a szám; érje be kérem avval, hogy nem egyszer kiáltottam fel: „Hej, Nagy-Körös híres város!”

A társasági élet itt néhány nap előtt nagy változáson ment át; az eddig fennállt két kaszinó heterogen elemei összeszűrődtek, s hihetőleg anélkül, hogy e vegytani proceduránál explóziótól kellene tartani; — a forrás nem baj, sőt annak köszönjük a jó bort; nyerni fog vele a két párt, az irodalom, meg a vendéglős, a melly háromságra én gyökerestül rádom levelezői áldásomat; az újonnan alakult kasino a művelt zsidóknak is megnyitá ajtaját, a mi emancipált szellemének örvendetes jele.

Az itteni zenészeket ismeri ön, kétséggkivül a leghatalmasabbak közül valók, s az összhangzatra nézve tán egyetlenek is. Csenke, a halhatatlan kontrás

is, tagja e bandának, melly különösen hallgatós magyarjai által hódít, elanynyira, hogy a kecsekemétiék méltó boszujára egy magas személyiség, kit születésén kívül, cdes emlékek is csatolnak e földhöz, idejára át zene-hallgatni. — A szenvedélyes Károly, a kedélyes Miska, meg az öreg Ambrus áthege-dülnek ide még a nagy kollegiumot is, ha azt nem tartanak a körösjekekkel, hogy: „jelössébb, szöbb is a mienk!” — Biz az jeles; ön ismeri az országos neveket, mellyek azt diszítik, ha nem is azon lelkes áldozatokat, miket a köz-ség a főgymnasium, a praeparandia s egyáltalában a néplevelés közt hozott. Szabadjon a tanári kar mellett még két embert fölemlítenem itt, kik daczára annak, vagy ép azért, mert tehetségesek, nem zsongják tele az országot, mint néhány magát fel-vidéki-level-csigázott „jeles,” roppant, „pyramis” stb., kik szerény visszavonultságban hivatásuk- s hivataluknak élnek. — Hogy Nagy József és Nyizsnyai Gusztáv urakon ez egyszer mégis megesik, hogy nyakon-levelezve őket, a gyepre kiállítom: annak a sok szép és édes dalnak köszön-hetik, mellyek berkeinket, a pusztáinkat bezengik, mellyeknek ők igyentelen szerzőik, kik birnak azon, magyar zeneszerzőknél nem mindennapi tulajdon-nal, hogy hangszereiken mesterek. Bár el vagyok kényeztetve a zongorában s a hihetlenségig vitt billentyűhajtóvadászatok elhidegítettek tőle, Nagynak kedélygazdag, nemes, átértett játéka mindig jobban fog esni az ollyan zongoraörjögéseknél, hol a sok fától nem látjuk az erdőt — a sok hangtól nem halljuk a zenét.

Ismerek egy magánkórházat Bécsben, melly olly kedvesen van beren-dezve, s olly szeretetreméltó igazgatóval bir, hogy csaknem kedve kerekedik az embernek, betegnek lenni; így vagyok Nyizsnyaiával is, kinek kezei alatt az a holdkörös instrumentum, az a sem zongora, sem hegedű, az a légymeleg gítár, olly zengeményre képes, hogy szinte ráfanyarodtam magam is a meg-tanulására. Az ömlengő, gördülékeny arpeggiokkal váltakozó rapid, ezüst-csengésű futamok, a tremolokban elmosódó gyöngyszerű trillák, a kettős-fogások gyorsasága s tisztasága bámulatosak, s ha ideszámítjuk még az érzelemgazdag előadást, melly különösen egy „granada” serenadában „nyilatko-zik legfényesebben, nem képelek egy harminczadik tavaszán tul epekedő kisasszonyt, ki ájulva ne rogya össze e hangokra. — Hangszeréhez való önfelédő szerelmében N. annyira ment, hogy gítáriskolát is irt, s ha csak-ugyan vannak töltéserek, mellyek által az ember 5 óra alatt tökéletesen megtanul arabsul, 2 óra alatt festeni, fél óra alatt ruhát szabni és 15 percz alatt trombitálni (lásd: „der Trompeter in einer Viertelstunde, Leipzig, 1856”): ugy bátran merem mondani, hogy ezen elmésen szerkesztett tábl-lából egyszere gitározhat boldog boldogtalan; remélem, hogy e körülmény fölemlítésével nem nevelem az ország veszedelmét. — A körösi dalárda mióta N. — műértő vezetése alatt áll, szépen haladt, s ha már említést tettem a dalárdáról, ki nem felejtetem Gazdag A. urat, kinek roppant tenorján Carrion, Roger és Ander kitelelhetnének.

A születendő új magyar népujságnak transatlantikus, barnumszégye-nítő, lotteriadalos programja, mellynek az ő keserűségére, ide is meg-érkezett. Napkelet! . . . nyugodjál le és légy setét éjszakává. — Nagylapu, ezerforintos ujság! műmellékletül egy szekér bugaczi szénát, s egy oldal szalonnát ígérő nagylapu ujság, minek nézi ön az irodalom becsét, a közön-ség türelmét s véleményét? Gondolja meg, hogy nem csak a „Vasárnap” s „Képes Ujság,” nemcsak a „Néplap” s „Napkelet”-nek, de még a keserű lapunak is konkurrens akar lenni! — A keserű lapuval meg is birkózik ön könnyen, de a többi — majd elvállik!

Képelem azt a zavart, melly nálunk egy „írói segélypénztár” létesü-lésével fog fölmerülni; a hány szegény ember, annyi író, há hány író annyi szegény ember, a kivételeket mellőzve itt. Ki fog itt specializálni anélkül, hogy a legédesb meggyőződéseket ne verje föl álmából? . . . Talizmán István, Pacsirta László, Bánatos Lajos, ők mind írók és költők, valami Arany János nevű ember is foglalkozott a poezissal, holmi Tompák s Lévaik is megresz-kiroztak egypár verset! . . . bizony, nehéz lesz itt a megrostálás! . . . de azért Isten hozott segélypénztár, s ég adja, hogy soha valamely jelesünk rád ne szoruljon.

A sok igazmondásért, mintha bajtól kellene félnem, pedig nem tehetek róla; elég sajnós, hogy a napisajtó egy pár kemény szóval meg nem riasztja a sok hivatlan „pipiskét,” „csalogányt,” hogy kerek véleményével közje ne durrant a sok lantos verébe, kik olly igazolhatlan kimélytelenséggel aknászsák ki a szebb czélokra szánt lelkesedést, kik a hazafiság álarcza alatt rimbe szedett örültségekkel torlaszolják el a jobbak előtt az utat; nem akarok neveket említeni, úgy is tudja ön, kit vagy kiket gondolok. — K. T.

Színházi napló.

Péntek, sept. 23. „Apát keres.” Vigjáték 2 felv. Irta Scribe és Vander-burch; ford. Csepregi. Ezt megelőzte: „Elveszem nőmet.” Vigjáték 1 felv. Elmenreichdől. A két vigjáték közt: „A kardalnok.” Bohózzati jelenet. Az est hőse Szerdahelyi volt, ki kedélyes, humorteljes játékaival folytonos derült-ségben tartá a közönséget.

Szombat, sept. 24. Ellinger javára: „Zsidónő.” Opera 5 felv. Zenéjét írta Halevy. A jutalmazottat igen jól fogadta a közönség, mi egyébiránt nem új dolog, mert Ellinger erőteljes szép énekével mindig sok tapsot szokott aratni; azonban Eleazar szerepében kétséggkivül legjobban megérdemli e ki-tüntetést, mert itt nemcsak éneke, hanem játéka is jól szokott sikerülni. A színház tömve volt. Ellingerné háromhavi szünet után ma lépett föl először új szerepében, mint Recha.

Vasárnap, sept. 25. „Két pisztoly.” Eredeti népszínmű 3 szakaszban,

dalokkal és tánczozal. Irta Szigligeti. Rétynek kitünő szerepét, Piros Pistát Zöldi adta elő, eredeti felfogás szerint, mi azonban nem bírja velünk feled-tetni elődjét. E darab régi elavult jelenetei, mellyek túlélték magukat, most kellemetlen hatást szülnek. Pensióba velők.

Hétfő, sept. 26. Komlóssy-K.-né javára, új szereposztással először: „Orleansi szűz.” Szomorújáték 5 felv. előjátékkal. E rég nem látott darabot a közönség tetszéssel fogadta. Komlóssy-K.-né igyekezett minél jobban adni szerepét. Az előadás általában kielégítő volt, de a közönség számát még pá-paszemen nézve sem lehetné olyannak mondani.

Kedd, sept. 27. „Jól örvölt leány.” Vigjáték 1 felv. Ezt követte: „Ti-szaháti libácska.” Egyfelvonásos vigjáték.

Szerda, sept. 28. Bensa Károly javára: „Észak csillaga.” Opera 3 felv. Meyerbeertől. Tele színház, lelkes közönség, Bensa népszerűségének bizo-nyítványai. — Csütörtök, sept. 29. Új szereposztással először: „Athéni Timon.” Dráma 5 felv. Shakespeare-től; fordította Kelmensy.

